મહાવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમો, પાઠ્ય—પુસ્તકો
વગેરે સંબંધી

બોધપત્ર

સં. ૧૯૮૦

પ્રત ૫૦૦

કિંમત સાડાપાંચ આના.

મુદ્રણસ્થાનઃ આદિત્યમુદ્રણાલય, રાયખડરોડ—અમદાવાદ
મુદ્રક—પ્રાણજીવન વિશ્વનાથ પાઠક

પ્રકાશક—કિ. ઘ. મશરૂવાળા, મહામાત્ર, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ—અમદાવાદ

વિજ્ઞાપન

આ બોધપત્રમાં મહાવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમને લગતી અત્યાર સુધીની સર્વ માહિતિ આપવામાં આવી છે. 'બોધપત્ર' છપાયા બાદ જે ફેરફારો કરવામાં કે સૂચવવામાં આવ્યા છે, તે 'શુદ્ધિ–વૃદ્ધિ પત્રક'માં દર્શાવ્યા છે. કેટલાક ભલામણ રૂપે હોઈ હજુ યોગ્ય સભાઓએ મંજુર કર્યા નથી, છતા તે આપવામાં આવ્યા છે. જો એમાં આખરે કાંઇ ફેરફાર થશે તો સુધારવામાં આવશે. વાચકે એ પત્રકમાંથી કાપલીઓ કાઢી યોગ્ય ઠેકાણે ચોંટાડી દેવી. હવે પછી જે કાંઈ સુધારા વધારા થાય તે આ બોધપત્રમાં કાપલીઓ ચોંટાડી શકાય એ રીતે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે.

સં. ૧૯૮૦ ના
કાર્તિક વદ ૫

મહામાત્ર

સૂચી

શુદ્ધિ વૃદ્ધિ પત્રક

ખુલાસો–'વાગ્વિદ્યા' અને 'ભાષા' એકજ અર્થમાં સમજવા.

પાનું ૪ કલમ ૧૨(ક) ૧૨મી વીગત પછી નીચે પ્રમાણે ઉમેરવું:–

૧૩. સેવાર્થે પદવી મેળવનારને માટે રૂ. ૨૦)

૧૪. મુંબાઇના રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયનાં લવાજમો:–

પ્રવેશ ફી રૂ. ૫); બે સત્રોની પ્રત્યેકની ફી રૂ. ૫૦); પ્રયોગશાળાની સત્રદીઠ ફી રૂ. ૧૦); જીમખાનાની ફી સત્રદીઠ રૂ. ૪)

પાનું ૮ નીચેથી ૪થી લીટી 'પ્રચુર' ને બદલે 'પ્રચુર' વાંચવું.

પાનું ૯ છેલ્લી લીટી 'ટાલોમ' ને બદલે 'ટૅાલેમિ' વાંચવું.

પાનું ૧૦ વિષય ૬ માં નીચે મુજબ ફેરફાર કરી વાંચવું.

(૪) વિષય ૬–હિંદુસ્તાનની રાજવ્યવસ્થા અને હિંદી રાષ્ટ્રીય જાગૃતિ.

વિદ્યાર્થીને નીચેના વિષયોમાં છેલ્લામા છેલ્લી માહિતિ હોવી જોઇએ; રાષ્ટ્રીય ચળવળનાં જુદાં જુદા અંગો, રાજવ્યવસ્થા પાછળ રહેલી વૃત્તિ (spirit), અને એ બેનું પરસ્પર પરિણામ (interaction).

પાનું ૧૨–પાનું ૩ જું '૨. ચિત્રકળા' એ સાથે નીચે પ્રમાણે ખુલાસો વાંચવો.

ચિત્રકળાને સ્નાતક પરીક્ષાનો વિષય બનાવી 'વિશારદ' પદવી આપવાની યોજના નથી; પણ એક વધારાના વિષય તરીકે એને શિખવવાની યોજના છે.

પાનું ૧૪ 'ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન'ના વિષયમાં ઉમેરવું:–

'૭–૮' પછી 'સાંખ્ય'–શબ્દ

સરળ અભ્યાસક્રમ માટે પ્રશ્ન પત્ર ૭ અને ૮ ક્રમી.

'સાહિત્ય અને કલા'ના વિષયમાં—

'૫–૬ કાવ્ય અને પુરાણ' ને બદલે '૫. કાવ્ય' અને '૬. પુરાણ' એમ વાંચવું

સરળ અભ્યાસક્રમ માટે પ્રશ્નપત્ર ૯ અને ૧૦ ક્રમી સમજવા

'સમાજશાસ્ત્ર'ના પ્રશ્નપત્રોના અંક '૨ થી ૬' ને બદલે અનુક્રમે '૫ થી ૧૦' કરવા

પાનું ૧૬ "૩. સંપત્તિશાસ્ત્ર વિભાગ" પ્રશ્નપત્ર ૫. 'સંઘવાદ' શબ્દની પૂર્વે 'મજૂર–' શબ્દ ઉમેરવો.

પા. ૨૦. 'ગણિત મંદિર'ના અભ્યાસક્રમ પૂર્વે ઉમેરવું:–

ફારસી

નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ–

૧. ગદ્ય. ૨. પદ્ય.

૩. પ્રાચીન અને અર્વાચીન ફારસી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

૪. ઇરાનનો ઇતિહાસ અને સાહિત્ય ઉપર તેની થયેલી અસર

૫. નિબંધ, અનુવાદ તથા મૌખિક

અરબ્બી

નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ–

૧. ગદ્ય ૨ પદ્ય. ૩. વ્યાકરણ

૪. અરબસ્તાનનો ઇતિહાસ ૫. અનુવાદ.

પાનું ૨૩. લીંટી ૭, "નાણાંની કિમ્મતમા થતા ફેરફાર, કિમ્મત ટકાવી રાખવાના" આ 'કિમ્મત' શબ્દને બદલે 'ક્રયશક્તિ (purchasing power)' એમ વાંચવું.

પાનું ૨૪ પ્રશ્નપત્ર ૬–૭–૮માં નીચે મુજબ ફેરફાર કરવો.

(૬) સંપત્તિશાસ્ત્ર

(૭) આર્થિક જીવનનો ઇતિહાસ અને આંકડાશાસ્ત્ર

(રાજ્યબંધારણનો પ્રશ્નપત્ર કાઢી નાંખવો)

(૮) નાણાંચલણ અને શરાફીનાં મૂળતત્ત્વો, અને સામાજિક જમા ખર્ચ.

દરેક વિષયમાં અભ્યાસની રૂપરેખા છાપ્યા પ્રમાણે, ઘટતા પ્રશ્નપત્ર સાથે વાંચવી.

પાનું ૨૬. લીંટી ૧૧ (૬) 'રસવૃત્તિ' ને બદલે 'આનંદમીમાંસા' અને 'જાતિચિત્ત શાસ્ત્ર' ને બદલે 'કામમીમાંસા' શબ્દો મૂકવા.

पा. ३१ "१. गूजराती" पछी उमेरवुं–'सामान्य अभ्यासक्रम".

पा. ३२ " राष्ट्रीय भाषा " नी पूर्वे नीचे मुजब उमेरवुं

गूजराती, (अथवा मुंबाई राष्ट्रीय महाविद्यालयमां मराठी के हिंदी) जेमनी स्वभाषा नथी, तेमने माटे सरळ अभ्यासक्रम–

१. नीतिशिक्षण–आनंदशंकर बापुजी ध्रुव.

२. हुन्नरखाननी चढाई–दलपतराम

भलामण–' नवजीवन ' ना लेखो.

नोंध–आ विद्यार्थीओनी परीक्षा मौखिक तेमज लेखी लेवामां आवशे. लेखी परीक्षामां आपेल विषयपर विद्यार्थीओने निबंध लखवो पडशे.

' नवजीवन ' ना लेखो समजवा पुरतुं ज्ञान विद्यार्थीने होवुं जोइये.

પાનું ૩૪ લીટી ૮ ' Rustom ' ને બદલે ' Rustam ' વાંચવું.

લીટી ૧૨ ' Anza– ' ને બદલે ' Auzas– ' વાંચવું.

संपत्तिशास्त्रना विषय पछी उमेरवुंः––

हिंदुस्ताननी राज्यव्यवस्था अने हिंदी राष्ट्रीय जागृति–

भलामण करेलां पुस्तको–

Indian National Evolution—Ambika Charan Mazumdar.

હિંદુસ્તાનની રાજવ્યવસ્થા ઉપર કોઇ પણ જાણીતું અને સારૂં પુસ્તક.

पा. ३५ ' राष्ट्रीय भाषा ' पूर्वे नीचे मुजब उमेरवुं.

गूजराती (अथवा मुंबाइ राष्ट्रीय महाविद्यालयमां मराठी) जेनी स्वभाषा नथी तेमने माटे सरळ अभ्यासक्रम–

१. गूजरातनो नाथ–कनैयालाल मुनशी

२. हिंदुओनी पडती–नर्मदाशंकर

३. साहित्य विलास–रतनलाल भट्ट.

भलामण––' नवजीवन ' ना लेखो

<u>नोंध</u>–आ विद्यार्थीओनी परीक्षा मौखिक तेमज लेखी लेवामां आवशे. लेखी परीक्षामां आपेल विषयपर विद्यार्थीओने निबंध लखवो पडशे. 'नवजीवन' ना लेखो समजवा पुरतुं ज्ञान विद्यार्थीने होवुं जोइये.

પાનું ૩૬. उर्दु—

पहेली वर्ष-संख्या नीचे मुजब वांचवी: सं. १९७९–८०, १९८०–८१, १९८१–८२.

बीजी वर्ष-संख्या नीचे मुजब वांचवीः सं. १९८०–८१, १९८१–८२, १९८२–८३.

'२. मस्नवी मीर हसन' पछी नीचे मुजब उमेरवुं:–

सं. १९८१–८२, १९८२–८३, १९८३–८४.

१. बागो बहार

२. मस्नवी सुभे उम्मीद

પાનું ૪૧ લીંટી ૫ 'Merriver' ને બદલે 'Marriot' વાંચવું.

લીંટી ૧૯ '(७–८)' **पछी 'सांख्य' शब्द उमेरवो**

પાનું ૪૬ લીંટી ૭–૮ ભેગી વાચવી; એટલે એકજ પુસ્તક 'પૃથુરાજ ચરિત' સમજવું.

લીંટી ૧૯ અને ૨૬ 'અખેગીતા' અને 'રસિક વલ્લભ' આગળ

* આ નીશાની સમજવી; એટલે સરળ અભ્યાસક્રમમાંથી બાદ.

પાનું ૫૨ લીંટી ૬–૭ 'Quincy' ને બદલે 'Quincey' વાચવું.

લીંટી ૧૯ 'Achitophal' ને બદલે 'Achitophel' વાચવું.

લીંટી ૨૮ 'Sheriden' ને બદલે 'Sheridan' વાંચવું.

લીંટી ૪૦ ઉમેરવું. '—Tagore'

મહાવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમો, પાઠ્ય-પુસ્તકો વગેરે સંબંધી

બોધપત્ર

ભાગ ૧લો

સામાન્ય નિયમો

૧. માન્ય મહાવિદ્યાલયો—

વિદ્યાપીઠને માન્ય એવાં ત્રણ મહાવિદ્યાલયો* છે; ગુજરાત મહાવિદ્યાલય (અમદાવાદ), રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુંબાઈ), અને લોકમાન્ય રાષ્ટ્રીય મહાશાળા (સુરત).

૨. ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય—

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય વિદ્યાપીઠે સ્થાપિત છે; એનો નિર્વાહ, દેખરેખ, આચાર્ય, અધ્યાપકો વગેરેની નીમણૂક વિદ્યાપીઠ તરફથી સીધી રીતે થાય છે. એમાં સ્નાતક સુધી પૂરો અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ છે.

૩. રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય—

રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય, મુંબાઈ, સ્વતંત્ર સંસ્થા છે; એનો નિર્વાહ, દેખરેખ, આચાર્ય, અધ્યાપકો વગેરેની નીમણૂક મુંબઈની પ્રાંતિક સભા

---

* **મહાવિદ્યાલય** એટલે વિદ્યાપીઠે સ્વીકારેલા કોઈ પણ વિષયોમાં વિદ્યાર્થીને નિષ્ણાત કરવાના ઉદ્દેશથી યોજાયલું મંદિર.

તરફથી થાય છે. એમાં પણ સ્નાતક સુધી પૂરો અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ છે. એને નીચેની શરતે માન્ય કરવામાં આવ્યું છેઃ—

"ગુજરાતી વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાત વિદ્યાપીઠ તરફથી નિર્ણીત કરેલા અભ્યાસક્રમ, અને બીજા વિદ્યાર્થીઓને હિંદુસ્તાનની કોઇ પણ પ્રાન્તિક ભાષાનો અભ્યાસક્રમ ફરજીઆત શીખવે, હાલ તુર્ત કેળવણીનું વાહન પોતે નક્કી કરે, પણ ભવિષ્યમાં કેળવણીના વાહન તરીકે હિંદુસ્થાનની કોઇ પણ પ્રાન્તિક ભાષા રાખે એવી શરતથી મુંબઇ રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયને માન્ય કરવામાં આવે છે" (સં. ૧૯૭૮–૭૯ ની બીજી નિયામક સભાનું કાર્ય ૨ જું. મહાસુદ ૧૫/૭૮)

૪. લોકમાન્ય રાષ્ટ્રીય મહાશાળાઃ—

લોકમાન્ય રાષ્ટ્રીય મહાશાળા, સુરતની રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ સમિતિની સંસ્થા છે; એનો વહીવટ એ સમિતિ તરફથી જ થાય છે. એમાં ગુજરાત વિદ્યાપીઠને ધોરણેજ પ્રથમા પરીક્ષા સુધીનો અભ્યાસ કરવાની સગવડ છે; એની પરીક્ષા વિદ્યાપીઠ તરફથી જ લેવામાં આવે છે.

૫. મહાવિદ્યાલયોમાં પ્રવેશવિધિ—

ગુજરાત વિદ્યાપીઠની વિનીત પરીક્ષામાં, અથવા કોઇ પણ રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠની એને મળતી પરીક્ષામાં, અથવા સરકારી યુનીવર્સિટીઓની મૅટ્રિક્યુલેશન પરીક્ષામાં, ઉત્તીર્ણ થયેલ વિદ્યાર્થી મહાવિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરવાને લાયક ગણાશે.

અપવાદ—ગુજરાત મહાવિદ્યાલયના સંગીત મંદિરમાં દાખલ થવા ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીએ ઉપલી પરીક્ષા પસાર ન કરી હોય, પણ તે ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ કર્યો હોય, તો ચાલશે.

૬. અભ્યાસકાળ—

એવા વિદ્યાર્થીને **સ્નાતક*** થવા માટે ઓછામાં ઓછાં ચાર વર્ષ સુધી અભ્યાસ કરવો જોઈશે.

૭. પરીક્ષાઓ—

અભ્યાસ પૂરો થતાં સુધીમાં બે પરીક્ષાઓ ઉત્તીર્ણ કરવી જોઈશે.

પહેલી (પ્રથમા) પરીક્ષા પહેલા વર્ષને અન્તે, અને બીજી (સ્નાતક) પરીક્ષા ચોથા વર્ષને અન્તે.

* **સ્નાતક** એટલે વિદ્યાપીઠ તરફથી કોઇ પદવી મેળવનાર.

८. પરીક્ષાના સમયઃ—

દરેક પરીક્ષા વર્ષમાં બે વાર લેવામાં આવશે. પહેલી (વાસન્તિક) પરીક્ષા સામાન્યતઃ મીન સંક્રાન્તિ પછી ત્રીજા (માર્ચ માસના છેલ્લા) અઠવાડીઆમાં શરૂ થશે; અને બીજી (શરત્) પરીક્ષા કન્યા સંક્રાન્તિના બીજા (સપ્ટેંબરના ત્રીજા) અઠવાડિયામાં શરૂ થશે.

૯. શરત્-પરીક્ષા વાસન્તિક પરીક્ષાને ધોરણે લેવાશે; એટલે સર્વે પાઠ્ય-પુસ્તકો, અભ્યાસક્રમો વગેરેની પસંદગી તથા મહાવિદ્યાલયોમાં ચલાવવાના અભ્યાસો વાસન્તિક પરીક્ષાને દષ્ટિમાં રાખી કરવામાં આવશે.

૧૦. વિભાગીય સ્નાતક પરીક્ષા—

સ્નાતક થવા માટેની પરીક્ષાઓમાં બધાં પ્રશ્નપત્રોની એકી સાથે પરીક્ષા આપવાને બદલે વિદ્યાર્થીઓને તેમની ઇચ્છા પ્રમાણે મહાવિદ્યાલયના આચાર્ય પાસેથી લાયકાતનું પ્રમાણપત્ર મળ્યેથી વર્ષમાં થતી બે પૈકી ગમે તે પરીક્ષામાં ગમે તે પ્રશ્નપત્રોની પરીક્ષા આપવાની છૂટ છે.

સાધારણ રીતે વિદ્યાર્થીએ કોઈ અધ્યાપક સાથે અમુક વિષયનો અભ્યાસ કર્યો છે, એવી ખાત્રી થયે આચાર્ય આવી લાયકાતનું પ્રમાણ-પત્ર આપશે.

અપવાદ (૧)—જે પ્રશ્નપત્રો વિદ્યાનિધિમંડળે એવાં નક્કી કર્યાં હોય કે તેમાં સર્વે સત્રો પૂરાં થયા સિવાય વિદ્યાર્થી પરીક્ષા આપી શકે નહિ, તે પ્રશ્નપત્રોમાં ઉપર પ્રમાણે ગમે ત્યારે પરીક્ષા આપી શકાશે નહિ.

અપવાદ (૨)—રાષ્ટ્રીય કુમારમંદિરોમાં કે અન્ત્યજ સંસ્થાઓમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરી સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસવા ઇચ્છતા વિદ્યાર્થીઓને અધ્યાપક સાથે અભ્યાસ કરવાના નિયમમાંથી છૂટ આપવામાં આવે છે.

ખુલાસો (૧)—પ્રથમા પરીક્ષાના સર્વે વિષયોમાં ઉત્તીર્ણ થયા સિવાય કોઈ વિદ્યાર્થીને આ નિયમનો લાભ મળી શકશે નહિ.

ખુલાસો (૨)—બધાં પ્રશ્નપત્રોની પરીક્ષા ખલાસ થયા પહેલાં વિદ્યાર્થીએ ૩ વર્ષની પૂરી હાજરી આપવી જોઇએ.

૧૧. વિભાગીય પ્રથમા પરીક્ષા—

પ્રથમા પરીક્ષામાં નિષ્ફળ નીવડેલ અથવા કોઈ સબળ કારણસર નહિ બેઠેલ વિદ્યાર્થીની પરીક્ષા તે નિષ્ફળ ગયો હોય તે વિષયમાં ફરીથી શરતમાં

લેવાશે. શરત પરીક્ષામા પાઠ્ય-પુસ્તકો આગલી વાસન્તિક પરીક્ષાના રાખવામાં આવશે.

આવો વિદ્યાર્થી પ્રથમા પરીક્ષા પસાર કર્યા સિવાય સ્નાતક પરીક્ષાનાં વ્યાખ્યાનોમાં હાજરી ભરી શકશે, પણ પ્રથમા પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી ઓછામાં ઓછું એક શિક્ષણ વર્ષ પુરૂ થયેજ સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસી શકશે.

૧૨. લવાજમો—

(ક) લવાજમોના દર નીચે પ્રમાણે છે:—

૧. મહાવિદ્યાલયમાં હાજરી આપવા માટે સત્ર દીઠ રૂ. ૩૦)

૨. સંગીત અથવા ચિત્રકલાના મંદિરમાં જ માત્ર શિક્ષણ લેવા માટે સત્ર દીઠ રૂ. ૧૫)

૩. પ્રથમા પરીક્ષામાં બેસવા માટે રૂ. ૧૦)

૪. વિભાગીય સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસવા માટે પ્રશ્નપત્ર દીઠ રૂ. ૩)

૫. એકી વખતે આખી સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસવા માટે રૂ. ૨૦)

૬. નિષ્ફળ થયેલ વિદ્યાર્થીઓને ગુણ જાણવા માટે રૂ. ૧)

૭. વિભાગીય પરીક્ષાનું પ્રમાણપત્ર ગુમ થાય તો નકલ માટે રૂ. ૧)

૮. ઉપાધિપત્ર કે પરીક્ષામાં પસાર થયાનું પ્રમાણપત્ર ગુમ થાય તો નકલ માટે રૂ. ૫)

૯. નામ બદલામણી માટે રૂ. ૨)

૧૦. રાષ્ટ્રીય કુમારમંદિરમાં કામ કરી પરીક્ષામાં બેસવા ઇચ્છનાં વિદ્યાર્થીઓની નામ નોંધામણી માટે રૂ. ૧)

૧૧. બીજી વિદ્યાપીઠના સ્નાતકોને સ્નાતક મતદાર મંડળમાં નામ નોંધાવવા માટે વાર્ષિક રૂ. ૫) અથવા એકી વખતે રૂ. ૨૫)

૧૨. પદવી દાન સમારંભ વખતે પદવી લેવા હાજરી ન આપી શકવા માટે રૂ. ૧૦)

(ખ) પરીક્ષામાં બેસવાની અરજી મંજુર થયા પછી, સામાન્ય રીતે વિદ્યાર્થી પાછળથી કોઇપણ પ્રશ્નપત્રમાં બેસવાનું માંડી વાળે, તો તેને માટે ભરેલું લવાજમ પાછું ન મળી શકે.

અપવાદ—ઓચીંતી માંદગી કે એવા કોઇ આકસ્મિક કારણથી વિદ્યાર્થી પરીક્ષા આપી ન શકે, તો તેનું લવાજમ જમે રાખવા બાબત જો પરીક્ષા પૂરી થયા પછી એક માસમાં અરજી આવશે, તો તે ઉપર કાર્યવાહક સભા વિચાર કરી શકશે.

૧૩. ઇષ્ટ ગુણ—

કોઇ પણ પરીક્ષામા પસાર થવા માટે નીચે પ્રમાણે ઇષ્ટ ગુણ છેઃ—

પ્રથમ વર્ગ ૬૦ ટકા, બીજો વર્ગ ૪૫ ટકા, સામાન્ય વર્ગ ૩૦ ટકા.

૧૪. સરળ અભ્યાસક્રમ—

સ્નાતક પરીક્ષામાં પહેલા કે બીજા વર્ગમાં ઉત્તીર્ણ થવા ન ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીઓને જુદાં જુદાં મંદિરોની પરીક્ષાઓમાંથી કેટલાંક પ્રશ્નપત્રો અથવા પુસ્તકોની પરીક્ષામાંથી મુક્ત મળશે.

૧૫. સત્રો—

ગુજરાત મહાવિદ્યાલયમાં વર્ષમાં ત્રણ સત્રો રાખવામાં આવે છે. તેનો વિભાગ વખતો વખત નક્કી કરવામાં આવે છે.

દરેક સત્રમાં વિદ્યાર્થીને સેંકડે ૮૦ દિવસ હાજરી ભરવી આવશ્યક છે.

૧૬. (ક) સામાન્ય રીતે મહાવિદ્યાલયોમાં હાજરી ભર્યા વિના ખાનગી રીતે કોઇ વિદ્યાર્થીને પરીક્ષા આપવાની છૂટ આપવામાં નહિ આવે. પણ ખાસ સંજોગોમાં કાર્યવાહક સભા એવી છૂટ આપવાની સત્તા રાખે છે.

અપવાદ--વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલાં મહાવિદ્યાલયોનો કોઇ વિદ્યાર્થી ઓછામાં ઓછાં એક વર્ષનાં સત્રો ભરી મહાવિદ્યાલયમાં નામ નોંધાવી વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલ કોઇ કુમારમંદિરમાં કામ કરવા જાય, તો વિદ્યાપીઠની પરીક્ષાઓમાં સત્રની હાજરી ભર્યા સિવાય તેને બેસવા દેવામાં આવશે.

મહાવિદ્યાલયો નામ નોંધણી માટે રૂ. ૧) નું લવાજમ લેશે.

(ખ) અન્ય રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠના વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાત વિદ્યાપીઠની કોઇ પરીક્ષામાં બેસવા ઇચ્છા ધરાવતા હોય, તો તે વિષેની અરજીઓ તે વિદ્યાપીઠના મહામાત્ર કે બીજા કોઇ મુખ્ય અધિકારીની મારફતે અને ભલામણ સાથે આવશે, તો કાર્યવાહક સભા તેનો વિચાર કરશે.

१७. ઇનામો ઇ૦

મહાવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને માટે નીચે મુજબ ઇનામો વગેરે નક્કી થયાં છે:

(१) **વિદ્યાર્થી પરિષદનું ઇનામ**—દ્વિતીય ભારતીય મહાવિદ્યાલય વિદ્યાર્થી પરિષદ્ પાસેથી મળેલી રૂ. १६५०) ની રકમના વ્યાજમાંથી સ્નાતક પરીક્ષામાં દર પરીક્ષામાં જે વિદ્યાર્થી ગૂજરાતી ભાષાના પ્રશ્નપત્રમાં પહેલો આવે તેને તે સમય સુધીમાં મળેલા વ્યાજનું ઇનામ પુસ્તક રૂપે આપવામાં આવશે.

(२) **તારાગૌરી ચંદ્રક**—શ્રી. રણછોડલાલ છગુભાઇ દેસાઇ તરફથી તેમની પુત્રી બ્હેન તારાગૌરીની યાદગીરીમાં મળેલી રૂ. २५०) ની રકમના વ્યાજમાંથી દરવર્ષે 'સાબરમતી' પત્રમાં ઉત્તમ લેખ લખનાર વિદ્યાર્થીને 'તારાગૌરી ચંદ્રક' નામે એક રૂપાનો ચાંદ અર્પણ કરવામાં આવશે.

(३) **ઉપાધ્યાય વૃત્તિ**—ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના અધ્યાપક મંડળની સલાહ લઇ, સ્નાતક થયા પછી વધુ અભ્યાસ કરવા વધારેમાં વધારે રૂ. ६०) ના વેતનથી ત્રણ ઉપાધ્યાય નીમવાની ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના આચાર્યને સત્તા આપવામાં આવી છે.

१८. ખાસ સગવડો—

(१) **ટ્રેનિંગ કૉલેજના વિદ્યાર્થીઓ**—ટ્રેનિંગ કૉલેજના ત્રીજા વર્ષમાં પસાર થયેલ વિદ્યાર્થીને મહાવિદ્યાલયમાં દાખલ કરવામાં આવશે; પણ વિનીત પરીક્ષાના જે વિષયોમાં તેઓ ટ્રેનિંગ કૉલેજમાં પાસ ન થયા હોય, તે વિષયમાં તેઓને પાસ થવું પડશે.

(२) **અ-ગૂજરાતી વિદ્યાર્થીઓ**—જેમની સ્વભાષા ગૂજરાતી ન હોય, તેમને માટે ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં ગૂજરાતીની સરળ પરીક્ષા રાખવામાં આવશે.

(३) **ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ**—ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ફીની બાબતમાં નીચે મુજબ રાહત આપવા ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના આચાર્યને સત્તા આપવામાં આવી છે:—

(ક) દર વર્ષે ૧૫ ટકા જેટલા લાયક ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ફીની રકમ ધર્મ-ઋણ તરીકે આપ્યા સમાન ગણી એમને દાખલ કરવાની. વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના જીવનમાં સદરહુ રકમ ભરી દેવાનું ધર્મ-ઋણપત્ર લખી આપવું જોઇશે.

(ખ) ઉપરના નિયમે યોગ્ય કરવામાં જો ૧૫ ટકા કરતાં વધારે વિદ્યાર્થીઓને રાહત આપવાની જરૂર પડે, તો બીજા ૫ ટકા જેટલા વિદ્યાર્થીઓ માટે એજ પ્રમાણે કરવાની આચાર્યને વિશેષ સત્તા આપવામાં આવી છે.

(૪) **સ્નાતક મતદાર મંડળ** (ક) ગુજરાતવિદ્યાપીઠનો તેમજ બીજી કોઇપણ વિદ્યાપીઠનો સ્નાતક જે આ વિદ્યાપીઠના ઉદ્દેશો સ્વીકારતો હોય, અને કાર્ય વિષે સહાનુભૂતિ ધરાવતો હોય તેમજ કોઇપણ સરકારી વિદ્યાપીઠ સાથે પ્રત્યક્ષ સંબંધ ન રાખતો હોય તેણે કોઇપણ વખતે વિદ્યાપીઠના મહામાત્રને પોતાનું નામ "નોંધાયેલ સ્નાતક મતદાર મંડળ" માં નોંધવાને અરજી કર્યાથી તેનું નામ આ મતદાર મંડળમાં નોંધવામાં આવશે. તે એવી શરતે કે આ નોંધણી બાબત વખતોવખત નિયામક સભાએ જે ફી ઠરાવેલ હશે તે, તે સ્નાતક જ્યાંસુધી આપે ત્યાં સુધીજ તે મતદાર રહી શકશે.*

(ખ) સ્નાતક મતદાર મંડળ તરફથી નીચે પ્રમાણે પ્રતિનિધિઓ ચુંટી શકાશેઃ—

મતદારોની સંખ્યા	પ્રતિનિધિની સંખ્યા
૧ થી ૨૦	૨
૨૧ થી ૩૦	૩
૩૧ થી ૫૦	૪
૫૧ થી ૧૦૦	૮
૧૦૧ થી ૧૩૦	૧૦
૧૩૦ થી વધુ	૧૩

* ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સ્નાતકો પાસેથી પહેલાં પાંચ વર્ષ સુધી કાંઈ પણ લવાજમ લેવામાં નહિ આવે.

પ્રથમા પરીક્ષા

સામાન્ય અભ્યાસક્રમ

૧. પ્રથમા પરીક્ષાની રચના નીચે મુજબ છેઃ—
વિષયો, પ્રશ્નપત્રો ઈ૦

વિષય	પ્રશ્ન-પત્રો	સમય કલાક	ગુણ	ટીપ
૧. સ્વભાષા[1]	૨	૩ ૩	૧૦૦ ૫૦	નિયત પાઠ્ય-પુસ્તકો પરથી નિબંધ.
૨. રાષ્ટ્રીય ભાષા[2]	૧	૩	૧૦૦	નિયત પાઠ્ય-પુસ્તકો પરથી
૩. અર્વાચીન ભાષા[3]	૧	૩	૧૦૦	,,
૪. ઐચ્છિક વિષય[4]	૨	૩ દરેકના	૭૫ દરેકના કુલ ૧૫૦	ભાષાઓ માટે નિયત પાઠ્ય પુસ્તકો પરથી બીજા વિષયો માટે આગળ જણાવેલી વીગતો મુજબ
૫. સંપત્તિશાસ્ત્ર.	૧	૩	૧૦૦	આગળ જણાવેલી વીગતો મુજબ
૬. હિંદની આધુનિક રાજ્ય વ્યવસ્થા અને મહાસભાનો ઇતિહાસ	૧	૩	૧૦૦	,,
કુલ	૮		૭૦૦	

૧. ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય અને રાષ્ટ્રીય મહાશાળા (સુરત)માં માત્ર ગૂજરાતીને સ્વભાષા સ્વીકારવામાં આવી છે. એટલે સર્વે વિદ્યાર્થીઓને ગૂજરાતીનું જ્ઞાન આવશ્યક છે. પણ જેની સ્વભાષા ગૂજરાતી ન હોય, તેમને માટે જુદો અભ્યાસક્રમ સૂચવ્યો છે. રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુંબાઇ)માં ગૂજરાતી તથા મરાઠી બે સ્વભાષા તરીકે રાખી છે.

૨. હિંદી અથવા ઉર્દુ, પણ આ ભેદ લીપીજ્ઞાન પૂરતો જ છે. હિંદી એટલે સંસ્કૃત પ્રચુર અને ઉર્દુ એટલે ફારસી પ્રચુર એમ સમજવાનું નથી.

૩. બંગાળી, મરાઠી, ઈંગ્રેજી કે ફ્રેન્ચ.

૪. (ક) પ્રમાણશાસ્ત્ર. (ખ) ગણિત, (ગ) સંસ્કૃત, (ઘ) અરબ્બી કે (ચ) ફારસી.

૨. (૧) વિષય ૧ થી ૩

સ્વ-,રાષ્ટ્રીય-, અને અર્વાચીન ભાષાઓના અભ્યાસની વીગતો માટે વખતો વખત પુસ્તક ઠરાવવામાં આવે છે.

ખુલાસો—ગુજરાતી સ્વભાષા નથી એવા વિદ્યાર્થીઓની મૌખિક તેમજ લેખી પરીક્ષા લેવામાં આવશે. લેખી પરીક્ષામાં એક આપેલા વિષય ઉપર નિબંધ લખવો પડશે.

(૨) વિષય ૪—ઐચ્છિક વિષયો.

(ક) પ્રમાણશાસ્ત્ર.

પ્રાચીન ન્યાયશાસ્ત્રના આધારે આ વિષયનું નિરૂપણ કરવામાં આવશે. યોગ્ય સ્થળે યુરોપીય લૉજિકની ઉપયોગી બાબત જણાવવામાં આવશે. એમાં નીચે જણાવેલા વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છેઃ—

(ક) પ્રમાણશાસ્ત્રનો વિષય-નિર્દેશ (પ્રમાણશાસ્ત્ર એટલે યથાર્થ જ્ઞાનના સાધનોનું શાસ્ત્ર) (ખ) વિચાર અને ભાષા (ગ) લક્ષણ (ઘ) વિભાગ (ચ) પ્રમાણના પ્રકારો (છ) પ્રત્યક્ષ (આધુનિક માનસશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ ચર્ચા) (જ) અનુમાન (ઝ) વ્યાપ્તિ (ટ) વ્યાપ્તિની સિદ્ધિ (ઠ) દોષ (ડ) શાસ્ત્ર પદ્ધતિ, ઉદ્દેશ, લક્ષણ અને પરીક્ષા (ઢ) તાત્પર્ય નિર્ણય (ત) વાદનીતિ

(ખ) ગણિત.

૧ લું પ્રશ્નપત્રઃ—

(ક) **બીજગણિત**—શેષ-સિદ્ધાન્ત (Remainder theorem) ઘાત ચિહ્નો (Indices), કરણી (Surds), વર્ગસમીકરણનો સિદ્ધાન્ત (Theory of quadratic equations) શ્રેઢીઓ (Progressions), સાદી શ્રેણીઓ (Simple Series) માન (Logarithms), વ્યાજ અને વર્ષાસનો (Interests and Annuities).

(ખ) **બીજભૂમિતિ** (Algebraic Geometry)—સુરેખ અને વૃત્ત-સમીકરણો (Equations of a line and a circle)

૨ જું પ્રશ્નપત્રઃ—

(ક) **ભૂમિતિ**—સજાતીય કે અનુપાતી ત્રિકોણો (Similar triangles) ટાલેમ (Ptolemy) સેવા (Ceva) અને મેનાલૉ (Menalau) ના સિદ્ધાન્તો.

ત્રિકોણના અંતર્વૃત્ત અને પરિવૃત્ત (In-circle and circum-circle of a triangle)

(ખ) ત્રિકોણમિતિ—૦, ૩૦, ૪૫, ૬૦, ૯૦ અંશના અને અનુવર્તી (corresponding) ગુરુકોણો (obtuse angles) ના ત્રિકોણમિતિક ફલો (trigonometrical functions), ત્રિકોણ ધર્મો (properties of triangles) ત્રિકોણ પૂર્તિકરણ (solution), ઉંચાઈ અને અંતરને લગતા સહેલા પ્રશ્નો.

(૩) વિષય-૫—સંપત્તિશાસ્ત્ર

ટુંકો ઈતિહાસ—આ શાસ્ત્રનો બીજા શાસ્ત્ર સાથે સંબંધ—

સંપત્તિ એટલે શું ? સંપત્તિશાસ્ત્રના વિભાગો—(ક) ઉત્પાદ (ખ) વ્હેંચણી (ગ) વિનિમય (ઘ) ઉપભોગ

(ક) ઉત્પત્તિ: સંપત્તિની ઉત્પાદનાં કારણો—મૂર્ત અને અમૂર્ત: મૂર્ત—નૈસર્ગિક શક્તિ, માનવી શક્તિ, ભંડોળ અથવા મુડી, વ્યવસ્થા; અમૂર્ત: જાનમાલની સુરક્ષિતતા, વાસનાની વૃદ્ધિ: છ કારણોના છ સ્વામિ: (૧) નૈસર્ગિક શક્તિનો જમીનદાર, (૨) માનવી શક્તિનો મજુર, (૩) મુડીવાળો, (૪) કારખાનદાર, (૫) સરકાર, (૬) સમાજ.

ઉત્પત્તિના નિયમો: મોટા પ્રમાણ ઉપર ઉત્પત્તિ અને નાના પ્રમાણ ઉપર ઉત્પત્તિ-વધતું પ્રમાણ અને ઘટતું પ્રમાણ-શ્રમવિભાગ અને શ્રમસંયોગ સામાજીક શ્રમવિભાગ: આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમવિભાગ-નિગ્રહાનુગ્રહી નીતિ-નિરાગ્રહી નીતિ-રાષ્ટ્રીય સ્વાશ્રય.

(ખ) વ્હેંચણી: છ વચ્ચે વ્હેંચણી થવી જોઇએ; તેમાં ન્યાય અને સમતા, સહકાર, રૂઢિ અને હરિફાઈ, અનિયંત્રિત વ્હેંચણી અને રાજ્ય નિયંત્રિત વ્હેંચણી, સમાજ સત્તાવાદ, મજૂર સંઘ, હડતાળ, જ્ઞાતિવ્યવસ્થા.

(ગ) વિનિમય: મૂલ્ય અને કિમ્મત, વિનિમય સામાન્ય અને તેના ગુણો, પરદેશ સાથેનો વ્યાપાર.

(ઘ) ઉપભોગ: કર અને તેનાં તત્ત્વો, અનુપાર્જિત આવક, યુદ્ધનું સાંપ્રતિક સ્થિતિ ઉપર પરિણામ

(૪) વિષય ૬—હિંદની આધુનિક રાજ્યવ્યવસ્થા અને મહાસભાનો ઇતિહાસ.

સ્નાતક પરીક્ષા.

૧. મંદિરો—

છેલ્લાં ત્રણ વર્ષનો અભ્યાસ ગુજરાત મહાવિદ્યાલય (અમદાવાદ) અથવા રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુંબઇ) નાં નીચેનાં કોઇપણ મંદિરમાં દાખલ થઇ વિદ્યાર્થી પૂરો કરશે અને સ્નાતક પરીક્ષા આપશે, તેને તે વિષયના 'વિશારદ' થયાની પદવી આપવામાં આવશેઃ—

મંદિર	પદવી	અન્તર્ગત વિષયો	જે મહાવિદ્યાલયમાં શીખવાની વ્યવસ્થા છે તેનું નામ
૧. આર્ય વિદ્યા-મંદિર	આર્યવિદ્યાવિશારદ (આ. વિ.) (ખાસ વિભાગના નામ સાથે)	(૧) પુરાતત્ત્વ અને આર્યસંસ્કૃતિ (૨) ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન (૩) સાહિત્ય અને કલા (૪) સમાજ શાસ્ત્ર	અમદાવાદ
૨. સમાજ વિદ્યા-મંદિર	સમાજવિદ્યા વિશારદ (સ. વિ.) (ખાસ વિષયનાં નામ સાથે)	(૧) રાજકારણ	અમદાવાદ અને મુંબાઈ
		(૨) ઇતિહાસ	મુંબાઈ
		(૩) સંપત્તિશાસ્ત્ર	અમદાવાદ અને મુંબાઇ
૩. વાગ્વિદ્યા—(અથવા ભાષા) મંદિર	ભાષા વિશારદ (ભા. વિ.) (ખાસ વિષયનાં નામો સાથે)	સંસ્કૃત, પાલી, માગધી હિંદુસ્તાની, (હિંદી અને ઉર્દુ), બંગાળી, મરાઠી, ગુજરાતીઃ અરબ્બી, ફારસી; ઇંગ્રેજી, ફ્રેન્ચ.	સર્વે (અમદાવાદ) હિંદી, મરાઠી, ગુજરાતી ઇંગ્રેજી (મુંબાઇ)
૪. ગણિત વિદ્યા-મંદિર	ગણિત વિશારદ (ગ. વિ.)	... ...	અમદાવાદ

૫. વાણિજ્યવિદ્યા (અથવા વ્યાપાર) મંદિર	વાણિજ્ય વિશારદ (વા. વિ.)	... ...	અમદાવાદ
૬. તત્ત્વજ્ઞાન મંદિર	તત્ત્વજ્ઞાન વિશારદ (ત. વિ.)	... ..	અમદાવાદ
૭. ઔદ્યોગિક રસાયન મંદિર.	ઔદ્યોગિક રસાયન વિશારદ (ઔ. ર. વિ.)	... ...	મુંબઈ
૮. લલિત કલા મંદિર	લલિતકલા વિશારદ (લ. વિ. (વિષયના નિર્દેશ સાથે)	૧. સંગીત ૨. ચિત્રકળા	અમદાવાદ

૨. પ્રવેશ માટે લાયકાત—

સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસવા માટે કોઈપણ હિંદી વિદ્યાપીઠના પ્રથમા પરીક્ષા પસાર કરેલ વિદ્યાર્થીને ત્રણ શિક્ષણ વર્ષની હાજરી, મધ્યમા પરીક્ષા પસાર કરેલ વિદ્યાર્થીને બે વર્ષની હાજરી અને સ્નાતક થયેલ વિદ્યાર્થીને એક શિક્ષણ વર્ષની હાજરી ભરવી પડશે; અને પરીક્ષા વખતે હાજરી ભર્યાનું પ્રમાણપત્ર મહાવિદ્યાલયના આચાર્ય પાસેથી રજુ કરવું પડશે.

૩. ફરજિયાત વિષયો—

દરેક મંદિરમાં સ્વભાષા અને રાષ્ટ્રીય ભાષાનો અભ્યાસ ફરજિયાત છે. (જુઓ પા. ૮ મે પૃષ્ઠાન્ત નોંધ ૧ અને ૨)

૪. પરીક્ષા વિધિ—

૭ મા અને ૮ મા મંદિર સિવાય બીજાં મંદિરોની સ્નાતક પરીક્ષા બાર પ્રશ્નપત્રોથી લેવાશે. દરેક પ્રશ્નપત્ર સો ગુણનું અને ત્રણ કલાકનું રહેશે. બાર પૈકી બે પ્રશ્નપત્રો બે ફરજિયાત વિષયોના થશે; અને મંદિરગત વિષયો માટે દશ પ્રશ્નપત્રો આપવામાં આવશે.

આર્ય વિદ્યામંદિર

૧. પ્રથમ વર્ષ

પ્રથમ (સામાન્ય) વર્ષમાં ચાર પ્રશ્નપત્રો નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યાં છેઃ—

૧ પ્રાચીન ભારતવર્ષનો ઇતિહાસ

૨ ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન

૩ સાહિત્ય અને કલા

૪ સમાજ વ્યવસ્થા

૨. વાગ્વિદ્યા મંદિરમાં જવાની છૂટ

આ મંદિરનો પ્રથમ વર્ષનો અભ્યાસ કર્યા પછી કોઇપણ વિદ્યાર્થીને સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અથવા પાલી લઈને વાગ્વિદ્યા મંદિરમાં જવું હશે તો તેને જવા દેવામાં આવશે.

૩. છેલ્લાં બે વર્ષના વિષયો

પછીનાં બે વર્ષોમાં નીચેમાંથી એક વિષયનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ કરવાનો છે.

૧ પુરાતત્ત્વ અને આર્ય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ

૨ ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન

૩ સાહિત્ય અને કલા

૪ સમાજશાસ્ત્ર

૪. વિશિષ્ટ વિભાગના વિષયો

દરેક વિભાગની વેંચણી નીચે મુજબ છે.—

૧. પુરાતત્ત્વ અને આર્ય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ

નીચે પ્રમાણે બાકીનાં ૭ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ—

૫ સંશોધન પદ્ધતિ અને અત્યાર સુધીના ભારતવર્ષીય સંશોધનની રૂપરેખા

૬ પ્રાચીન લિપિ, શિલાલેખો, અને નિષ્કવિદ્યા

૭ શાસનતંત્ર

૮ (ક) મહાભારતનું અધ્યયન, અથવા (ખ) મૌર્યવંશ અને ગુપ્તવંશનો, અથવા (ગ) હર્ષના સમયનો, અથવા (ઘ) પ્રાચીન ગૂજરાતનો ઇતિહાસ

૯ (ક) પશ્ચિમનો જૂનો ઇતિહાસ (રોમ, ગ્રીસ, મીસર, ખાલડીઆ એસીરીઆ, ઇરાન વગેરે)

(ખ) પૂર્વનો જૂનો ઇતિહાસ(બ્રહ્મદેશ, જાવા, ચીન, જાપાન વગેરે)

૧૦ યુરોપનો અર્વાચીન ઇતિહાસ

૨. ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન

નીચે પ્રમાણે બાકીનાં ૭ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ

૫ ન્યાય, વૈશેષિક અને પૂર્વમીમાંસા દર્શન તથા પાશ્ચાત્ય પ્રમાણશાસ્ત્ર

૬ યોગદર્શન તથા માનસશાસ્ત્ર

૭-૮ વેદાન્ત અને તત્ત્વમીમાંસા

૯ જૈન અને બૌદ્ધ દર્શન

૧૦ ધર્મ ચર્ચા

૩. સાહિત્ય અને કલા

નીચે પ્રમાણે બાકીનાં ૭ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ—

૫-૬ કાવ્ય અને પુરાણ (મહાકાવ્ય, નાટક, કથા, ઇતિહાસ અને પુરાણ)

૭-૮ અલંકાર શાસ્ત્ર

૯-૧૦ આનંદમીમાંસા (Aesthetics) કલાનું નિરૂપણ (ચિત્ર, શિલ્પ, સ્થાપત્ય, સંગીત-ગીત, વાદ્ય અને નૃત્ય)

૪. સમાજશાસ્ત્ર

નીચે પ્રમાણે બાકીનાં ૭ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ—

૧ ભારતવર્ષીય લોકવ્યવસ્થા અને રાજ્યવ્યવસ્થા

૨ લૌકિક સાહિત્ય સંપ્રદાય

૩ સામાજિક-વિપ્લવ વિચાર

૪ ઇસ્લામ અને પાશ્ચાત્ય વિચારોની હિંદુસ્થાન ઉપર અસર

૫ નાન બંધારણનો ઇતિહાસ

૬ પાશ્ચાત્ય લોકવ્યવસ્થા અને રાજ્યવ્યવસ્થા.

સમાજ વિદ્યામંદિર

૧ વિભાગો.

સમાજ વિદ્યામંદિરમાં નીચેમાંથી એક વિભાગમાં વિદ્યાર્થી અભ્યાસ કરશે. (૧) રાજકારણ, (૨) ઇતિહાસ, (૩) સંપત્તિ-શાસ્ત્ર.

૧. રાજકારણ વિભાગ

(૧) રાજકારણ વિભાગમાં—નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ—

૧ રાજનીતિ શાસ્ત્ર
૨ આધુનિક રાજનીતિ મીમાંસા
૩ હિંદુ અને મુસલમાન કાયદો.
૪ પ્રાચીન અને મધ્યકાલીન રાજનીતિ વિષયક મતમતાંતરો, અને Plato's Republic, Aristotle's Politics, Gierke's Theories of Middle Ages, Figgi's Gerson to Grotius.
૫ અર્વાચીન રાજ્યબંધારણો
૬ દણ્ડનીતિ અને પ્રાચીન ભારતીય ઇતિહાસ
૭ સંપત્તિશાસ્ત્રનાં મૂળતત્ત્વો
૮ યૂરોપના ઇતિહાસનું દિગ્દર્શન
૯ ભારતીય સંપત્તિશાસ્ત્ર
૧૦ આંતર રાષ્ટ્રીય કાયદાની રૂપરેખા

સરળ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરળ અભ્યાસક્રમમાં ત્રીજા અને દશમા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે.

૨. ઇતિહાસ વિભાગ

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છેઃ

૧ હિંદુસ્થાનનો ઇતિહાસ સંપૂર્ણ
૨ મહાન સીકંદરના મરણપર્યંત ગ્રીસનો ઇતિહાસ અને પ્રજાસત્તાક રોમનો ઇતિહાસ
૩ ઇસ્લામી સામ્રાજ્યનો ઇતિહાસ
૪ ચીન અને જાપાનનો ઇતિહાસ

૫ (ક) પ્રાચીન હિંદુસ્થાન

કે

(ખ) હિંદુસ્થાનમાં મુસલમાનોનો સમય, મરાઠા અને શીખોના ઇતિહાસ સાથે

કે

(ગ) હિંદુસ્તાનમાં યુરોપીયનો અને બ્રિટિશ રાજ્ય અને એ સમયમાં ઇંગ્લાંડનો ઇતિહાસ.

૬ યુરોપનો ઇતિહાસ સને ૪૭૬ થી ૧૪૫૩ કુસ્તુંતુનિયાના પતન સુધી.
૭ યુરોપનો ઇતિહાસ સને ૧૪૫૩ થી ૧૯૨૦ સુધી
૮ રાજનીતિનાં મૂળતત્ત્વો
૯ સંપત્તિશાસ્ત્રનાં મૂળતત્ત્વો
૧૦ ભારતીય સંપત્તિશાસ્ત્ર

સરળ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરળ અભ્યાસક્રમમાં બીજા અને છઠ્ઠા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે.

૩. સંપત્તિશાસ્ત્ર વિભાગ

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યા છે:

૧–૨ સંપત્તિશાસ્ત્ર મીમાંસા અને તેનો તાત્ત્વિક ઇતિહાસ
૩ ભારતીય સંપત્તિશાસ્ત્ર
૪ સામાજીક જમાખર્ચ કે આંકડાશાસ્ત્ર
૫ સમાજ સત્તાવાદ અને સંઘવાદ
૬ ભારતીય નાણું ચલણ, વિનિમય અને શરાફી
૭ રાજ્યનીતિનાં મૂળતત્ત્વો
૮ યુરોપના ઇતિહાસનું દિગ્દર્શન
૯ વ્યાપારી ભૂગોળ
૧૦ હિંદની અને બહારની સહકારી ચળવળ

સરળ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરળ અભ્યાસક્રમમાં છઠ્ઠા અને નવમા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે.

સમાજ વિદ્યામંદિરમાં ગમે તે પ્રશ્નપત્રમાં ઓછામાં ઓછા એક સત્રની હાજરી પછી બેસી શકાશે.

વાઙ્‌વિદ્યા મંદિર

૧ વિષય નિરૂપણ

વાઙ્‌વિદ્યા મંદિરમાં અભ્યાસ કરવા ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીએ નીચેમાંથી એક ભાષા પસંદ કરવી પડશેઃ—

સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, પાલી, બંગાળી, મરાઠી, હિંદુસ્તાની, ગુજરાતી, અરબ્બી, ફારસી, ઇંગ્રેજી અને ફ્રેન્ચ. દરેક ભાષાના ૫ પાંચ પ્રશ્નપત્ર રાખવામાં આવ્યાં છે.

સંસ્કૃત

૨ સંસ્કૃત

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ–

૧ વેદ મન્ત્ર, બ્રાહ્મણ અને ભાષા

૨ ઉપનિષદ્ તથા સ્મૃતિ

૩ રામાયણ, મહાભારત, મહાકાવ્ય અને નાટક

૪ ગદ્ય, ચંપૂ અને અલંકાર

૫ દાર્શનિક ગ્રંથો

(ખ) સરળ અભ્યાસક્રમ માટે પહેલું પ્રશ્નપત્ર બાદ.
પૂરી હાજરી ભર્યા સિવાય ૧ લા અને ૪ થા

(ગ) પ્રશ્નપત્રોમાં પરીક્ષા આપી શકાશે નહિ.

૩ અર્વાચીન હિન્દી ભાષાઓ

ગુજરાતી, હિંદુસ્થાની, મરાઠી, બંગાળી, વગેરે ભાષાઓના અભ્યાસમાં "ભાષાશાસ્ત્ર" અથવા "સાહિત્યનો ઇતિહાસ" એ પ્રશ્નપત્રમાં તે શાસ્ત્રના મૂળતત્ત્વ સંબંધી અર્ધું પ્રશ્નપત્ર બધી ભાષાઓમાં સામાન્ય રહેશે.

ગુજરાતી

૪ ગુજરાતી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ–

૧ ભાષાશાસ્ત્ર અને જૂનું ગુજરાતી

૨ પ્રાચીન કાવ્યો

૩ અર્વાચીન સાહિત્ય
૪ સાહિત્યનો ઇતિહાસ અને સાહિત્ય ચર્ચા
૫ નિબંધ લેખન

(ખ) સરળ અભ્યાસક્રમમાં પ્રશ્નપત્રોની સંખ્યા ઘટાડવામાં આવતી નથી, પણ વાંચવાનાં પુસ્તકોની સંખ્યા ઓછી રાખવામાં આવે છે.

(ગ) પૂરી હાજરી સિવાય ૧ લા અને ૪ થા પ્રશ્નપત્રોની પરીક્ષા આપી શકાશે નહિ.

મરાઠી

૫ મરાઠી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ—

૧ કાવ્ય
૨ નાટક અને કાદંબરી
૩ ઇતિહાસ અને ચરિત્ર
૪ નિબંધ અને સાહિત્ય ચર્ચા
૫ ભાષાશાસ્ત્ર

(ખ) સરળ અભ્યાસક્રમમાં પાંચમો પ્રશ્નપત્ર કમી છે.

(ગ) ગમે તે સમયે ગમે તે પ્રશ્નપત્રની પરીક્ષા આપી શકાશે.

હિંદી

૬ હિંદી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ—

૧ પદ્ય
૨ ગદ્ય
૩ નાટક
૪ વ્યાકરણ અને કાવ્ય
૫ સમાલોચના અને સાહિત્યનો ઇતિહાસ

(ખ) સરળ અભ્યાસક્રમમાં પાંચમો પ્રશ્નપત્ર કમી છે.

(ગ) ગમે તે સમયે ગમે તે પ્રશ્નપત્રની પરીક્ષા આપી શકાશે.

બંગાળી

૭ બંગાળી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ-

૧ કાવ્ય

૨ ગદ્ય

૩ નવલકથા

૪ નાટક

૫ પ્રાચીન બંગાળી કાવ્યો અને બંગાળી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

(ખ) સરળ અભ્યાસક્રમમાં પાંચમો પ્રશ્નપત્ર કમી છે.

(ગ) પૂરી હાજરી ભર્યા સિવાય ગમે તે પ્રશ્નપત્રની ગમે તે સમયે પરીક્ષા આપી શકાશે.

ઇંગ્રેજી

૮ ઇંગ્રેજી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છેઃ-

૧ English Language and Literature

૨ Prose including Essays and Novels

૩ Poetry including Dramas

૪ A special vuthar or Translation of a foreign classic in Guajarati or Marathi

૫ Composition: An subjectessay on a given.

(ખ) પહેલા પ્રશ્નપત્રમાં સમાલોચના પર સવાલો પૂછવામાં આવશે.

(ગ) ચોથા પ્રશ્નપત્ર માટે ભાષાન્તર કરનાર વિદ્યાર્થીએ જે વર્ષે સ્નાતક પરીક્ષામાં તે બેસી શકે એમ હોય તે અગાઉ મોડામાં મોડું બે વર્ષ પહેલાં ભાષાંતર કરવા માટે વિદેશી શિષ્ટ પુસ્તકનું નામ અનુમતિ માટે જણાવી રજા મેળવવી પડશે. પરીક્ષા અગાઉ મોડામાં મોડું એક વર્ષ પહેલાં ભાષાંતર વિદ્યાર્થીએ પોતે કરેલું છે એવા મહાવિદ્યાલયના આચાર્યના પ્રમાણપત્ર સાથે તે વિદ્યાપીઠ

કાર્યાલયમાં પહોંચાડવું જોઇશે. ભાષાંતર મળ્યા પછી ત્રણ મહીનામાં વિદ્યાપીઠ ભાષાન્તરની યોગ્યતા સબંધી નિર્ણય જાહેર કરશે; અને ભાષાંતર અયોગ્ય જણાયે વિદ્યાર્થીને કોઇ એક સાક્ષરના ગ્રંથોનો અભ્યાસ કરી પરીક્ષામાં બેસવાની છૂટ રહેશે.

(ઘ) ૨.૨ની અભ્યાસક્રમ માટે ચોથો પ્રશ્નપત્ર કમી કરવામાં આવ્યો છે.

(ચ) ગમે તે ક્રમમાં ગમે તે વખતે પરીક્ષા આપવાની વિદ્યાર્થીને છૂટ છે.

ગણિત મંદિર

૧ અભ્યાસક્રમ:

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છે:-

(૧.) બીજ ગણિત અને ત્રિકોણમિતિ-

Algebra-Complex quantities, logarithmic and exponential theorems, convergency and divergency of series, theory of equations and determinants.

Trigonometry-Properties of triangles, Inverse trigonometrical functions, Demoivre's theorem, summation of simple trigonometrical series, exponential values of circular functions, expressions of circular functions as infinite products.

(૨) ઐજક ભૂમિતિ-પૃષ્ઠ અને ઘનની (*Analytical Geometry of two and three dimensions*)-Equations of a general conic in the rectangular and polar co-ordinates, plane, sphere and ellipsoid with their elementary properties.

(૩) શૂન્ય લબ્ધિ (*Differential Calculus*)—

Elementary Calculus-Differentiation, tangents, normals, maxima and minima values, integration of standard forms, integration by parts, method of partial fractions for integration, application to area.

Differential Calculus–Expansion, partial differentiation, Asymptotes, singular points, curvature, curve tracing.

(૪) શૂન્ય યુતિ (*Integral Calculus*)–Definite integrals, 'gamma' functions, applications to rectifications and quadrature and volumes.

(૫) શૂન્ય સમીકરણ અને ફલસિદ્ધાન્ત (*Differential equations and Theory of functions*)–

Differential Equations–Standard forms of differential equations, linear equations of the first and second degree, general equations with constant co-efficients, applications to Geometry and Physics.

Theory of Functions–Contour integration, theory of residue, Fourier's series, 'gamma' and 'beta' functions.

(૬) સ્થિતિશાસ્ત્ર (*Statics*)

Elementary Mechanics–Parallelogram of forces, couples, equilibrium of forces in one plane, centre of gravity, machines, friction.

Higher Mechanics–General conditions of equilibrium, centres of gravity, eqhilibrium of heavy strings.

(૭) ગતિશાસ્ત્ર (*Dynamics*)

Elementary–Rectangular motion, projectiles, circular motion, Simple harmonic motion.

Higher–Motion under the law of direct distances and inverse square of distance, central forces, moments of inertia, D'Alemberts' principle, motion of a rigid body about a fixed axis.

(૮) દ્રવ્યયંત્રશાસ્ત્ર (*Hydrostatics*)-

Resultant thrusts of fluids on bodies, centre of pressure, floating bodies, specific gravity of liquids and solids, properties of gases, hydrostatic machines and rotating fluids.

(૯) ગોલીય ત્રિકોણમિતિ અને ખગોળવિદ્યા (*Spherical Trigonometry and Astronomy*)

Spherical Trigonometry–Fundamental formula, solution of triangles, properties of tringles.

Astronomy–Refraction, aberration, paralax, Earth, Moon, eclipses, transits, planets, direct and retrograde motion.

(૧૦) કૂટ પ્રશ્નો (Problems)

૨. સરળ અભ્યાસક્રમ માટે પ્રશ્નપત્રોની સંખ્યા ઘટાડવામાં નથી આવી, પણ દરેક પ્રશ્નપત્રમાં પૂરતા પ્રમાણમાં સરળ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે.

૩. કૂટ પ્રશ્નોનો પત્ર સંપૂર્ણ હાજરી પૂરી થયે જ આપી શકાશે.

વાણિજ્ય વિદ્યામંદિર

૧ નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છે:—

(૧) અંગ્રેજી નામાનાં મૂળતત્ત્વો

સિંગલ અને ડબલ એન્ટ્રિ, બુક-કીપિંગ, ભાગીદારોના હિસાબ, નફા-તોટાના હિસાબ, લિમિટેડ કંપનીના સ્હેલા હિસાબ, ભરતીયાં, કન્સાઇનમેન્ટ, વ્યાજ ગણવાની રીતો, વગેરે.

(૨–૩) નીચેના ચાર વિષયોમાંથી કોઇપણ એક વિદ્યાર્થીની પસંદગી મુજબ: દરેક ઉપર બે પ્રશ્નપત્રો.

(ક) અંગ્રેજી નામું અને નીમતાંનો (auditing)

(૨) નામું, રોયલ્ટિ, આવક અને ખર્ચ, કોન્ટ્રેક્ટ વગેરેના હિસાબ, ડબલ એકાઉન્ટસ, શરાફીનામું, શાળાઓના હિસાબ, વીમાના હિસાબ, નાદારીના હિસાબ, લિમિટેડ કંપનીના અઘરા હિસાબ, વગેરે; ફંડામાં, બધી જાતના હિસાબ,

(૩) નીમતાનો;

અથવા

(ખ) શરાફી અને શરાફી કાયદો

(૨) શરાફી–ધાતુઓનું નાણાંચલણ, નાણાંનું ઉપયોગીપણું, જૂદીજૂદી [ ]નું નાણું, નાણાં ચલણ અને સિક્કા, વિલાયતની ટંકશાળ, તેની જાણવા [ ] બાબતો અને કાયદા, કાયદેસર નાણાં ચલણ જૂદાજૂદા દેશોનું નાણાં[ ]ણ, નાણાંની કિંમતમાં થતા ફેરફાર, કારણો, કિમ્મત ટકાવી રાખવાના [ ]ો; આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાંચલણનો પ્રશ્ન, તે વિષેની માહિતી, હિંદી નાણાં[ ]ણ, હિંદી ટંકશાળ, નિયમો; હિંદને લગતા સવાલો વગેરે.

શરાફી અને શરાફી બજાર, તેની જરૂરિયાત અને ફાયદા, વિલાયતની [ ]ફી પેઢીઓ; એક પદ્ધતિ, બેન્ક, કિલયરિંગ–હાઉસ, શરાફી, પેઢીઓના [ ]નું રોકાણ; પૈસા ધીરવાની પદ્ધતિ, પેઢીઓ તરફથી છાપેલા ભાવ [Q]uatations), વગેરે.

ચલણી નોટોનો પ્રતિબંધ; પરદેશની શરાફી પેઢીઓ સાથે સરખામણી; [ ]ની શરાફી પેઢીઓ; ઇતિહાસ, સામાન્યજ્ઞાન, શરાફી પેઢીઓને લગતું [ ]કડા શાસ્ત્ર, પરદેશના નાણાંમાં આપણા નાણાંનો બદલાનો ભાવ, વધઘટના [ ]ો, વગેરે.

૩ શરાફી કાયદો

અથવા

(ગ) રૂ અને રૂનો ઉદ્યોગ—

(૨) રૂનું ઉત્પાદન; તેને જરૂરી સંયોગો, જૂદીજૂદી જાતોનું નિરીક્ષણ, [ ]ારના ઉપાયો, પરખ, રૂની આયાત અને નિકાશ.

(૩) રૂનું હાથે તથા સંચામાં કંતામણ, અને વણાટ, સુતરની જાતો, [ ]ર તથા કાપડની આયાત તથા નિકાશ, મિલોમાં મજૂરોની સ્થિતિ, રાજ્ય [ ]થી મિલોને લગતા કાયદા, અને તેમનું પાલન, મજૂર મંડળો, વગેરે

અથવા

(ઘ) વીમા પેઢીઓનું શાસ્ત્ર.

[ ]–૫)–વ્યાપારી કાયદા–બે પ્રશ્નપત્રો,

(૪) કંપનીનો કાયદો, આવકવેરા અને જ્યાદા આવક વેરાના કાયદા; [ ]ના કાયદો અને સ્ટેમ્પનો કાયદો, રેલ્વેનો કાયદો.

(૫) શરાફી અથવા હુંડીઓ વગેરેને લગતા કાયદા (Negotiable Instruments Act), કરા.નો કા.દે. (Contract Act) તથા બીજા કાયદા.

(૬) સંપત્તિશાસ્ત્ર અને આર્થિક જીવનનો ઇતિહાસ-

સંપત્તિશાસ્ત્ર: દ્રવ્ય અને મજૂરી. ફળદાયક અને નિષ્ફળ મહેનત, શ્રમવિભાગ અને હાલની ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિ, મ્હોટા પાયાપર ઉત્પાદન મુડી, ઉદ્યોગોની વ્યવસ્થા, ઉત્પાદનમાં ફેરફાર થવાનાં કારણો, વસ્તુઓની આપલે (Exchange), ઉપયોગિતા (Utility), જરૂરિયાત (Value) અને કિમ્મત (Price), માલના જથ્થા અને ઉઠાવ વચ્ચેનો સંબંધ, સટ્ટો; ઉત્પાદનનું ખર્ચ અને તેની જરૂરિયાત; ઘટતું જતું ફળ; વધતું જતું ફળ; ઇજારો; સંયુક્ત ઉત્પાદનનું ખર્ચ; સંયુક્ત માલનો ઉઠાવ, સિક્કા, નાણું, કિમ્મત, જૂદીજૂદી જાતનું નાણું ચલણ, કિમ્મતમાં ફેરફાર, ચલણી નોટો, શરાફી, પરદેશનાં નાણાં અને આપણા નાણાં વચ્ચેનો સંબંધ, વ્યાપાર સમતા (Balance of trade); આંતર રાષ્ટ્રીય વ્યાપાર; પ્રતિબાધિત અને અબાધિત વ્યાપાર, મુડીનો જથ્થો અને ઉઠાવ; ભાડું, ખેતી વિઘોટી પદ્ધતિ; ઇજારાનો નફો, મ્હેનતાણું, અને જરૂરિયાત; નફો, વસ્તી, મજૂરમંડળો, મજૂર કાયદાઓ, સહકારી પ્રવૃત્તિ, રેલ્વે વિષેના સવાલો વગેરે મુખ્યત્વે હિંદી દષ્ટિબિંદુથી.

આર્થિક જીવનનો ઇતિહાસ: હિંદનો અને વિલાયતનો

(૭) રાજ્યબંધારણ હિંદનું, વિલાયતનું, અને વસાહતોનું-હિંદના દષ્ટિબિંદુથી.

(૮) નીચેના સંપત્તિશાસ્ત્રના વિભાગો:—

(ક) નાણું ચલણ, અને શરાફીનાં મૂળતત્ત્વો

(ખ) સામાજીક જમાખર્ચનાં મૂળતત્ત્વો અને સામાજીક જમાખર્ચ, સરકારી મ્હેસુલ પદ્ધતિ, આવક અને ખર્ચનું વર્ગીકરણ, કર, રાજ્યનું દેવું, તેનો ઇતિહાસ, અને ટાળવાના અને ભરી દેવાના ઉપાયો.

(ગ) આંકડાશાસ્ત્રનાં મૂળતત્ત્વો અને હિંદી આંકડા શાસ્ત્ર

આંકડાશાસ્ત્રનો અર્થ, તેના વિભાગ, તપાસ કેમ શરૂ કરવી; પત્રક યોજના, પત્રકપરીક્ષા, કોષ્ટક યોજના, સરેરાશ, વિચલન, બેડોળપણું, આલેખ અને આલેખાકૃતિઓ, ઐતિહાસિક શ્રેણીઓ, સંબંધ, સૂચક સંખ્યાઓ, વગેરે

હિંદી આંકડાશાસ્ત્ર-જન્મમરણને લગતું; વસ્તીગણત્રીને લગતું; હિંદના અંદરના અને પરદેશના જમીન અને જળમાર્ગના વેપારને લગતું; ખેતીને લગતું; રેલ્વેને લગતું; પગાર અને કિમ્મતને લગતું, વગેરે.

(૯) વ્યાપાર વ્યવસ્થા

વ્યાપાર વ્યવસ્થા, સંક્ષિપ્તલેખન, જાહેરખબર, શેરબજાર, ભાગીદારી પેઢીઓ, લિમિટેડ કંપનીના પત્રવ્યવહાર, મંત્રી તરીકેની ફરજો, કાર્યપદ્ધતિ, વ્યાપારી પેઢીઓની કાર્યપદ્ધતિ, ભરતીયાં, તાર, વ્યાપારી પત્રવ્યવહાર, તેમના અને તેમના જવાબોની ગોઠવણી—ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થા અને મજૂરોની કામ કરવાની શક્તિ, વિમા વિષે, જળમાર્ગે માલ મોકલવા વિષે વગેરે માહિતી.

(૧૦) ભૂગોળ

(૧) વ્યાપારી ભૂગોળ—મનુષ્ય પ્રવૃત્તિ તેનો આધાર, હુન્નર ઉદ્યોગ અને વ્યાપારને અનુકૂળ સંયોગો; ઉત્તેજન વગેરેઃ ઉત્પત્તિ

૧ ખેતીની નીપજ
૨ ખનીજ પદાર્થો
૩ જંગલની નીપજ
૪ પ્રાણી નીપજ
૫ હુન્નર ઉદ્યોગ

જૂદી જૂદી વસ્તુઓ—ખાસ કરીને હિંદને લગતી; તેની જરૂરીયાતો; પરદેશ સાથેના વ્યાપાર વગેરેની માહિતી; જૂદાજૂદા દેશોની ઉપજ, ઉદ્યોગ, વ્યાપાર, કુદરતી અને માનુષી અનુકૂળ સંયોગો વગેરે

(૨) પ્રાકૃતિક ભૂગોળ—પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ, આકાર, કદ, રાતદિવસનાં અને ઋતુ બંધારણનાં કારણો, સ્થળ, જળ, જમીનનાં સ્વરૂપો, તેનો ઘસારો, આબોહવા, ઉષ્ણતાનું પ્રમાણ, પવનના પ્રવાહ, મહાસાગરના જળપ્રવાહ, કુદરતી પ્રદેશો, તેમની મુખ્ય નીપજો, નકશા અને તેમના પાઠ, વગેરે

૨ સરળ અભ્યાસક્રમ અને પરીક્ષામાં બેસવાનો ક્રમ

સરળ અભ્યાસક્રમ રાખવામાં આવેલ નથી. પ્રશ્નપત્ર પહેલાની પરીક્ષા પ્રશ્ન બે અને ત્રણની સાથે આપવી પડશે કે તે પહેલાં આપવી પડશે બાકીના પ્રશ્નપત્રોની પરીક્ષા ગમે તે સમયે આપી શકાશે.

વ્યાપાર મંદિરમાં જોડાવા ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીને પ્રથમ વર્ષમાં ગણિતને ઐચ્છિક વિષય તરીકે લેવા ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે.

તત્ત્વજ્ઞાન મંદિર

૧. ૭ પાશ્ચાત્ય ફિલસુફિનાં, ત્રણ આર્ય ફિલસુફિનાં, અને એક ઇસ્લામી ફિલસુફિનું, એમ નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છે:

(૧) પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ અને એક પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનીનો અભ્યાસ.

પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનીના અભ્યાસ માટે પ્લેટો, ઍરિસ્ટોટલ, કાન્ટ, બર્ગસન પૈકી એકને દર ૩ વર્ષ આગળથી ઠરાવવામાં આવશે.

(૨) ચિત્તશાસ્ત્ર (Psychology)

(૩) ચારિત્ર્યમીમાંસા (Ethics)

(૪) પ્રમાણુશાસ્ત્ર (Logic) અને તત્ત્વમીમાંસા (Metaphysics)

(૫) ઇશ્વરવાદ (Theology)

(૬) રસવૃત્તિ (Aesthetics) અને જાતિચિત્તશાસ્ત્ર (Sex-psychology)

(૭) બૌદ્ધ અને જૈનધર્મો

(૮–૯) વૈદિક ધર્મ

(૧૦) ઇસ્લામ ધર્મ

(આ મંદિરની યોજના અમલમાં આવી નથી. એ વિષય માટેના વિદ્યાર્થીઓ નીકળતાં એની યોજના વિશેષ પૂર્ણ કરવામાં આવશે.)

ઔદ્યોગિક રસાયન મંદિર

૧. આ મંદિરમા અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ મુંબાઇના રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયમાં છે.

૨. અભ્યાસક્રમ ત્રણ વર્ષનો છે. અને તે અરસામાં વિદ્યાર્થીને (ખાસ કરીને હિંદુસ્તાનના કેટલાક*) ઉદ્યોગોને લગતું રાસાયનિક જ્ઞાન એટલે દરજ્જે આપવા ઉમેદ છે કે જેથી એટલો અભ્યાસ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થી સરળતાથી આજ મંદિરનો ચોથા વર્ષનો અનુસ્નાતક (Post-graduate) અભ્યાસ કરી શકે, અથવા કોઇ કારખાનામાં રહી શકે, અથવા વિશેષ અભ્યાસ માટે વિદેશ જઇ શકે.

---

* જેવા કે વનસ્પતિજન્ય તેલો, વણાટ રસાયન, ચર્મરસાયન ઇત્યાદિ.

૩. પ્રથમ વર્ષને અન્તે પ્રથમા વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષા લેવાશેઃ તે પરીક્ષા ાટે નીચે પ્રમાણે ાવષયો ઠરાવેલા છે.

(૧) નિરિન્દ્રિય રસાયનનાં મૂળતત્ત્વો

(૨) પદાર્થવિજ્ઞાન (Physics) નાં મૂળતત્ત્વો

(૩) વનસ્પતિ વિદ્યાનાં મૂળતત્ત્વો

(૪) પ્રાણીવિદ્યાનાં મૂળતત્ત્વો

(૫) જર્મન અથવા ફ્રેંચ

રસાયનમાં પ્રયોગશાળામાં વિદ્યાર્થીએ જાતે કામ કરવું પડશે, અને ીજા વિષયોમાં સપ્રયોગ સાબીતીઓ શીખવાશે.

વિદ્યાર્થીની ઇચ્છા હશે તો ઇંગ્રેજી અને સમાજશાસ્ત્રના વિષયોમાં એ ાજરી આપી શકશે.

૪. બીજા વર્ષના વિષયો નીચે મુજબ છેઃ—

(૧) સેન્દ્રિય રસાયનનાં મૂળતત્ત્વો

(૨) શરીર (Physical) રસાયનનાં મૂળતત્ત્વો

(૩) નિરિન્દ્રિય રસાયનનો વિશેષ અભ્યાસ

(૪) રાસાયનિક યંત્રવિદ્યા (Chemical Engineering)

(૫) ગણિત

(૬) ભૂસ્તર વિદ્યા અને ખનીજ વિદ્યાનાં મૂળતત્ત્વો

(૭) ફ્રેન્ચ અથવા જર્મન

નિરિન્દ્રિય રસાયનના મહત્વના પ્રયોગો, અને તાત્ત્વિક (Qualitative) ૃથક્કરણ વિદ્યાર્થી જાતે કરશે.

કારખાનાંઓ અને યંત્રાલયોની મુલાકાત

૫. ત્રીજા વર્ષના વિષયો નીચે મુજબ છેઃ—

(૧) શારીર રસાયનનો વિશેષ અભ્યાસ

(૨) સેન્દ્રિય ,, ,, ,,

(૩) ગણિત

(૪) સામાન્ય ઔદ્યોગિક રસાયન, વણાટ, વનસ્પતિજન્ય તેલો, ચર્મ-કેળવણી અને ઔષધોને લગતાં રસાયનો ઉપર ખાસ ધ્યાનપૂર્વક. માન (Quantitative) પૃથક્કરણ અને સેન્દ્રિય રસાયનના મહત્વના પ્રયોગો વિશેષ કરીને ઉપરના ઉદ્યોગોને લગતા.

આ વિષયોમાં વિશેષ માહિતી રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય મુંબાઈમાંથી મળી શકશે.

પારંગત પરીક્ષા

૧. ગુજરાતી ભાષામાં કોઇપણ વિષયપર સ્વતંત્ર નિબંધ (thesis) લખનાર સ્નાતકને 'પારંગત' પદવી આપી શકાય.

૨. નિબંધ માટે પસંદ કરેલ વિષય માટે વિદ્યાનિધિ મંડળની અનુમતિ ઉમેદવારે મેળવવી જોઇએ. એવો નિબંધ તૈયાર થયે, વિદ્યાનિધિ મંડળ તે પર ભલામણ કરવા પરીક્ષકો નીમશે.

અનુસ્નાતક અભ્યાસ

ગણિત

ગણિત વિશારદ ને માટે નીચે પ્રમાણે અનુસ્નાતક (post-graduate) અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ થઈ શકશે.

(૧) બીજગણિત, ઉન્મિતિકો (Determinants) અને સમીકરણ સિદ્ધાન્ત (Theory of Equations)

(૨) શૂન્યલબ્ધિ અને શૂન્યયુતિ, શૂન્ય સમીકરણ.

(૩) પૃષ્ઠ અને ઘનની શુદ્ધ અને પૃથક્ બૈજિક ભૂમિતિ.

(૪) ફલસિદ્ધાન્ત, અને Quarternions

(૫) સ્થિતિશાસ્ત્ર, બૈજિક આકર્ષણનો સિદ્ધાન્ત (Theory of Potential attractions).

(૬) ત્ર્યસરેણુ ગતિશાસ્ત્ર (Dynamics of a particle) અને અખંડ પદાર્થનું ગતિશાસ્ત્ર. (Rigid Dynamics)

(૭) દ્રવસ્થિતિશાસ્ત્ર (Hydrostatics) અને દ્રવગતિશાસ્ત્ર (Hydrodynamics)

(૮) વિદ્યુત, લોહચુંબક અને ખગોળ ગણિત.

તત્ત્વજ્ઞાન

તત્વજ્ઞાન વિશારદ માટે નીચે પ્રમાણે અનુસ્નાતક અભ્યાસની ભલામણ છે.

. ઈતિહાસ	૧ એશિયાઇ ફીલસુફી
	૨ યુરોપીય ફીલસુફી
: નીચેમાથી એક વિષય	
(૧) પ્રમાણશાસ્ત્ર	૧ યુરોપીયન
	૨ પ્રાચીન (ભારતીય)
(૨) ચિત્તશાસ્ત્ર	૧ ઉચ્ચ પ્રકારનું સામાન્ય (પ્રાચીન ચિત્તશાસ્ત્ર સાથે)
	૨ શારીર ચિત્તશાસ્ત્ર અથવા સમાજ–ચિત્તશાસ્ત્ર
(૩) ચારિત્રમીમાંસા (Ethics)	૧ ચારિત્ર મીમાંસાનો ઇતિહાસ (પ્રાચીન ચારિત્ર મીમાંસા સહિત)
	૨ ચારિત્ર મીમાંસાના મૂળતત્ત્વો (પ્રાચીન ચારિત્ર મીમાંસા સહિત)
૪ નીચે પૈકી કોઇપણ એક વિષય	
(૧) રાજનૈતિક તત્ત્વ મીમાંસા (Political Philosophy)	૧ ઉંચા પ્રકારનું સામાન્ય પ્રશ્નપત્ર
	૨ એશિયા અને યુરોપના રાજનૈતિક સિદ્ધાન્તો અને પ્રવૃત્તિઓનો ઇતિહાસ
	૩ આર્યનીતિ શાસ્ત્રો
(૨) સમાજવિદ્યા (Sociology)	૧ એશિયા અને યુરોપના સામાજિક સિદ્ધાન્તો અને સામાજિક જીવનના ઇતિહાસ
	૨ સામાજિક સંપત્તિશાસ્ત્ર
	૩ સામાજિક ચિત્તશાસ્ત્ર
(૩) તત્ત્વ મીમાંસા (Metaphysics)	૧ તત્ત્વ મીમાંસાનો ઇતિહાસ
	૨ ક્રીટીક ઓફ પ્યોર રીઝન
	૩ શંકર અને રામાનુજ

(૪) પ્રાચીન દર્શનો

૧ પ્રાચીન દર્શનનો ઇતિહાસ

૨ નીચે પૈકી કોઇ પણ એક દર્શન સમૂહ

(ક) ન્યાય-વૈશેષિક

(ખ) સાંખ્ય—યોગ

(ગ) પૂર્વ મીમાંસા

(ઘ) વેદાન્ત

(ચ) જૈન

(છ) બૌદ્ધ

૩ એક વિશિષ્ટ દાર્શનિક કે ધર્મ-પ્રવર્તક

૫ ધર્મ અને ઈશ્વરવાદ (Religion and Theology)

૧. ધર્મ અને ઇશ્વર વિષયક સિદ્ધાંતો

૨. ધર્મોનો ઇતિહાસ

૩. ભિન્ન ભિન્ન ધર્મોનો તુલનાત્મક અભ્યાસ;
બ્રાહ્મણ, જૈન, બૌદ્ધ અને જરથોસ્તી ધર્મનો વિશેષ

સૂચના—વિદ્યાર્થીઓને ૩ જા અને ૪ થા વિષય સમુહમાંથી પસંદ કરવામાં નીચેના વિષયોની જોડણી કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે.

૩ જા માંથી	૪ થા માંથી
(૧) પ્રમાણ શાસ્ત્ર	તત્વમીમાંસા અથવા પ્રાચીન દર્શનો
(૨) ચિત્ત શાસ્ત્ર અથવા ચારિત્ર્ય મીમાંસા	રાજનૈતિક તત્ત્વ મીમાંસા અથવા સમાજવિદ્યા અથવા દર્શનો, અથવા ધર્મ અને ઇશ્વરવાદ

લલિત કલા મંદિર–સંગીત

વાદ્યવાદનનો અભ્યાસક્રમ

(૧) સતાર

૧ લું વર્ષ—આશરે ૨૦ સાદી ગત
૨ જું વર્ષ—તોડાની સાથે આશરે ૧૦ ગતો
૩ જું વર્ષ—ગતતોડા તથા મેંડ ગમક
૪ થું વર્ષ—સંપૂર્ણ જ્ઞાન

(૨) ફિડલ

૧ લું વર્ષ—સાદા ગાયનો તથા અભ્યાસ
૨ જું વર્ષ—આલાપ સાથે થોડાં ગાયનો
૩ જું–૪ થું વર્ષ—અભ્યાસ તથા સંપૂર્ણ જ્ઞાન

(૩) દીલરૂબા સતારના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે

તબલા અને જલતરંગ ગાયનના અભ્યાસક્રમની સાથે લઇ શકાય.

ગાનવિદ્યાનો અભ્યાસક્રમ:

૧ લું વર્ષ

શાસ્ત્ર—(થિયરી) સપ્તસ્વર, આરોહ, અવરોહ તથા સાદા સ્વરાલંકાર.

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન (પ્રૅક્ટિસ) નીચેના રાગોની ચીજો–સાદી થોડા તાન આલાપની સાથેઃ—

ભૂપ, કલ્યાણ, આસા, ગૌરી, કૌશિયા, દેશ, સારંગ, ખમાજ, ઝીંઝોટી, કાફી, આસાવરી, પીલુ તથા ભૈરવી.

૨ જું વર્ષ

શાસ્ત્ર—બધા સ્વરાલંકાર, ગ્રામ, શ્રુતિ મૂર્ચ્છના વગેરેનું જ્ઞાન

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન—નીચેના તાલ વગાડતાં આવડવા જોઇએઃ—

દાદરા, ઝુમાઠી, કેરવા, એકતાલ, ત્રિતાલ, ચૌતાલ, રૂપક, તેવરા, જપતાલ, તથા સુરફાકતાલ.

ધ્રુપદો અને તરાણા, સાથે નીચેના રાગની ચીજો:—

હમીર, ગૌડસારંગ, બાગેશ્રી, શંકરા, સિંધુરા, સોહની, કમોદ, કેદાર, ભીમપલાસ, બિલાવલ.

૩ જું વર્ષ

શાસ્ત્ર—ચીજોનું સ્વરલેખન (નોટેશન) અને ઉચ્ચ તાનાલાપનું જ્ઞાન.
પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન—નીચેના તાલ વગાડતાં આવડવા જોઇએઃ--

દીપચંદી, ધુમાર, જુમરા, આડાચૌતાલ, પંજાબી.
નીચેના રાગોની ચીજો:—

કાનડા, બિભાસ, તોડી, લલિત, મુલતાની, હિંદોળ, ગૌડમલ્હાર, પુરબી, તથા કાલિંગડો.

૪ થું વર્ષ

શાસ્ત્ર—ગમે તે ચીજનું સ્વરલેખન તથા સારીગમ કરતાં આવડવું જોઇએ. જૂદા જૂદા રાગો વચ્ચેનો ફરક પારખવો. સંપૂર્ણ તાનાલાપ સાથે ચીજ ગાવી.

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન:—નીચેના રાગો તાન આલાપ સાથે ગાવા:—

ભૈરવ, માલકંસ, કલ્યાણ, ભીમપલાસ, ભૂપ, બાગેસરી, આસાવરી, અને સારંગ.

બધા પ્રસિદ્ધ તાલોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન–પ્રયોગ સાથે.

સરળ અભ્યાસક્રમ માટે વાદન અથવા ગાયન પૈકી એક.

ચિત્રકલા

ગુજરાત મહાવિદ્યાલયના ચિત્રકલા મંદિરમાં નીચેના વિષયો શીખવવામાં આવે છે. એ પદવી સંપાદનના વિષય નથી, પણ એનું નિયમિત શિક્ષણ અને પરીક્ષા લઇને પ્રમાણ પત્ર આપવામાં આવશે. અપવાદ રૂપે, કોઇ બીજા વિષયને બદલે એને ઐચ્છિક વિષય તરીકે લેવા દેવામાં આવે.

૩૦ ગ.

અભ્યાસક્રમ

૧ લું વર્ષ—ચિત્રક્રિયા

૧. હસ્તાલેખન (Free-hand)—સમસવ્યાપસવ્ય (Symmetrical) ચિત્રો અને પલ્લવાલેખનના નમુના પરથી ચિત્રો દોરીને તેમાં રંગ પુરવા. (લાલ, પીળો અને વાદળી એ ત્રણ રંગોનો જ ઉપયોગ.)

૨. અનુસ્મરણાલેખન (Memory drawing)—સામાન્ય જોવામાં આવતી સહેલા આકારવાળી વસ્તુઓનું યાદગીરી પરથી ચિત્ર દોરવું. ઉદા૦ ચપ્પુ, કાતર, દેગડો, ટોપલી, કલમ વગેરે.

૩. પ્રતિમાલેખન (Model drawing) **અને યથાદર્શન** (perspective)—સાદા ભૌમિતિક આકારના પદાર્થો, જેવાકે ઘનચોરસ, ત્રિકોણ, ચોરસ, ષટ્કોણ, સૂચિ, પાર્શ્વ, નળાકૃતિ, શંકુ વગેરે પદાર્થોની યથાદર્શનના નિયમોને અનુસરી આકૃતિઓ કાઢવી.

૨ જું વર્ષ ચિત્રક્રિયા

૧. મર્યાદાલેખન અને પલ્લવાલેખન—ઝાડના છોડ પરથી તેનું ચિત્ર રંગ સાથે કરવું, વગેરે.

૨. અનુસ્મરણાલેખન—પશુ, પક્ષી, ફળ, ફુલ વગેરેનું યાદગીરી ઉપરથી ચિત્ર દોરવું.

૩. પ્રતિમાલેખન અને યથાદર્શન—સાદા અને અઘરા પદાર્થોના સમુહના યથાર્થ ચિત્રો કાઢવાં, અને તેમના રંગ પૂરવા અને મર્યાદા બાંધવી.

૪. ભાત (designing)—પલ્લવાલેખનના નમુનાને આધારે વણાટકામ (textile), કીનારીઓ (border), ચોપડીનાં પૂંઠાં વગેરે માટે ઉપયોગી અનુકૂળ ભાતોનાં ચિત્રો તૈયાર કરવાં.

૩ જું વર્ષ-રંગક્રિયા વર્ષ ૧ લું.

૧. છાયાલેખન—સાદા ભૌમિતિક આકારના પદાર્થો ઉપરથી છાયાચિત્ર દોરવું: જેમકે, ચોરસ, ત્રિકોણ, ષટ્કોણ, સૂચી, પાર્શ્વ, નલાકૃતિ, શંકુ; સાદી પ્લાસ્ટર પ્લેટો પરથી વગેરે.

૨. અનુકરણ-ચિત્ર—અજંટાની ગુફાઓ વગેરે સ્થળોના ચિત્ર ઉપરથી રંગ સાથે નકલો કરવી.

૩. **પ્રકૃતિદર્શનાલેખન** (Landscape)—ઝાડ, નદી, કીનારા વગેરેનું સુંદર ચિત્ર જોઇને કાઢવું; ગુજરાતનાં પ્રસિદ્ધ સ્થળોનાં ચિત્ર કાઢવાં.

૪. **સચ્છાયપ્રતિમાલેખન**—ફળ, ફુલ, અથવા સારા આકારનાં વાસણો વગેરેના રંગ અને છાયાલેખન સહિત ચિત્ર દોરવું.

૪ થું વર્ષ—રંગક્રિયા—વર્ગ ૨ જું.

૧. **છાયાલેખન**—પુતળાંઓ ઉપરથી કાળી ખડી (ચારકોલ) વડે છાયાચિત્ર દોરવું.

૨. **રંગક્રિયા**—તેલના, પાણીના કે ખડીના રંગથી પ્રત્યક્ષ દેખાવો ચિતરવા. તથા જાનવરો વગેરે ચિતરવા.

૩. **સચ્છાયપ્રતિમાલેખન** (Still-life)—ફળ-ફુલના સમુહ રંગ સાથે ચિતરવો.

૪. **આદમ કદમ**—પ્રત્યક્ષ માણુસ ઉપરથી છાયાચિત્ર કાળી ખડી વડે ચિતરવું; તથા માણુસનું આખું ચિત્ર કાઢવું.

૫. **હિંદુસ્તાનના ભાવ ચિત્રો**—પ્રાચીન ચિત્રકારોના ચિત્રોનું અનુકરણ તથા તેમણે દર્શાવેલા ભાવો ઉતારવાની દૃષ્ટિએ અભ્યાસ.

ભાગ ૨ જો.

પાઠ્ય તથા ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

प्रथमा परीक्षा. सं. १९७९–८०

मातृभाषा

१. गूजराती

१ नूपुरझंकार—नरसिंहराव

२ सुभद्राहरण–प्रेमानंद

३ राईनो पर्वत—रमणभाई

२. मराठी—(मुंबइ, राष्ट्रीय महाविद्यालय माटे ज)

१ महाराष्ट्र इतिहास मंजरी

२ विनायकाची कविता (वीणाकाव्य मालेचा द्वितीय झणत्कार)

३ तोत्याचें बंड (केळकर) व त्या वरील टीकात्मक लेख (कोल्हटकर)

४ नवनीत (वैंचे)

५ सुलभ अलंकार (जोशी)

३. हिंदी (मुंबाइ राष्ट्रीय महाविद्यालय माटे ज.)

१ सौ अजान एक सुजान

२ कविता कौमुदी भाग १–२

प्राचीन–चंद्र, कबीर, नंददास, मीरांबाई, रहीम, केशवदास, रसखान, बिहारी और भूषण

अर्वाचीन—भारतेन्दु अम्बिका व्यास, श्रीधर, अयोध्यासिंह, रामदेवीप्रसाद, शंकर गुप्त, सत्यनारायण

३ मुद्राराक्षस नाटक—(भारतेन्दु)

४ व्याकरण, काव्य, अलंकार, छंद, पिंगल—

सूचित पुस्तको

१ हिन्दी व्याकरण (अम्बिका प्रसाद)

२ हिंदी पद्यरचना (रामनरेश त्रिपाठी)

३ छंद-पिंगल—छंद प्रभाकर.

४ अलंकार मंजुषा (भगवान दीन)

(निम्नलिखित अलंकार—उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा, अतिशयोक्ति, अनुप्रास, यमक, अर्थान्तरन्यास, सभेद व्याज, विभावना, श्लेष, दीपक, अपन्हुति)

५ समालोचना—बिहारी सतसई भाग १—पद्मसिंह. (डॉ. एल. राय)

६ साहित्यका इतिहास—हिंदीभाषाकी उत्पत्ति—द्विवेदी

राष्ट्रीय भाषा.

हिंदी

१ किसान—मैथिलीशरण गुप्त

२ हिंदी रीडर—भाग ६—रामदास गौड़

३ बाल व्याकरण—इन्डीअन प्रेस—अल्हाहाबाद

उर्दु

१ कायदाए उर्दु

२ अलीबाबा व चाली चोर

३ उर्दु व्याकरण

ऐच्छिक विषय

प्रमाणशास्त्र :

प्रमाणशास्त्रप्रवेशिका : रामानारायण पाठक

संस्कृत :

१ महावीरचरितम् (पहेला चार अंक) : भवभूति
२ रघुवंश सर्ग २–३–४–५
३ उपनिषत्पाठावली पाठ १–१५

फारसी :

१ गुलिस्तान : बाब १ अने ८
२ बोस्तान : १ लो बाब
३ कवायद फारसी (व्याकरण)

अरबी :

१ अरबीनी पहेली चोपडी
२ कवायद अरबी

अर्वाचीन भाषा–मरजियात

मराठी :

स्फुट गोष्टी : भाग १ ला : हरि नारायण आपटे
नवनीत–कर्ण पर्व : मोरोपंत
वनवासी फूल : टिळक
वाचन पाठमाला : भा. १ ला—पहेलां १०० पानां

बंगाली :

१ वर्णपरिचय : चेटरजी
२ कथामाला ओ शिशुशिक्षा : विद्यासागर

३ बांगेर रत्नमाला : भट्टाचार्य

४ सोनार बांग्ला

नीचेनां पुस्तको वांचवा भलामण करवामां आवे छे :

१ शिशुरंजन रामायण

२ अरबोपन्यास : चटरजी

इंग्रेजी

१ Prose Selections: (विद्यापीठ तरफथी प्रकाशित)

२ Sohrab and Rustom : Arnold

३ Poetical Selections : (विद्यापीठ तरफथी प्रकाशित)

फ्रेंच :

१ Un Heritage.

२ Anza-Les poetes francais du XIXme siecle Part I

संपत्तिशास्त्र :

संपत्तिशास्त्र (विद्यापीठ तरफथी प्रकाशित)

स्नातक परीक्षा

मातृभाषा

गुजराती (फरजीयात)

सं. १९७७–७८, १९७८–७९, १९७९–८० माटे

१ नवलग्रन्थावलि भाग २

२ सुभद्राहरण–प्रेमानंद

३ काव्यमाधुर्य

४ गूजराती साहित्यना इतिहासनी रूपरेखा

सं. १९७८–७९, १९७९–८०, १९८०–८१ माटे

१ सरस्वतीचंद्र भा० १

२ नळाख्यान--प्रेमानंद

३ पहेली अने बीजी साहित्य परिषदना प्रमुखोनां व्याख्यानो

४ गूजराती पद्यसंग्रह–काव्यांक १२६ थी १७९.

सं. १९७९–८०, १९८०–८१, १९८१–८२

१ सरस्वतीचंद्र भा० २

२ गोविन्दगमन--नरसिंह महेता (विद्यापीठ प्रकाशित) मूल्य ०-५-६

३ वसन्तविलास.

४ गूजराती पद्यसंग्रह–काव्यांक १७९ थी अंत सुधी

मराठी (फरजीयात)

सं. १९७८--७९

१ नीतिशास्त्र प्रवेश–उत्तरार्ध--वा. म. जोशी.

२ गीतारहस्य–प्रकरण २, ४, १४, १५

३ नवनीत (नीवडक वेचे)

४ मराठी वाङ्मय विवेचन--रा. ब. जोशी.

सं. १९७९–८०

१ नीतिशास्त्र प्रवेश--वा. म. जोशी

२ मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार–पोतदार

३ अभिनव काव्यमाला भाग. ३

राष्ट्रीय भाषा

हिंदी :

सं. १९७८–७९, ७९–८०

किमान

सं. १९७८–७९, ७९–८०, ८०–८१

१ सत्य हरिश्चन्द्र–भारतेन्दु
२ जयद्रथवध–मैथिलीशरण गुप्त
३ सुंदरकाण्ड–तुलसी रामायण–इन्डियन प्रेस, अल्लाहाबाद
४ नवनिधि–प्रेमचंद
५ बाल–व्याकरण

उर्दु :

सं. १९७८–७९, ७९–८०

१ मुन्तखे बाते उर्दु (विद्यापीठ प्रकाशित)
२ गुल्ज़ारे नसीम

सं. १९७८–७९, १९७९–८०, ८०–८१

१ स्वराज्य उर्दु
२ मस्नवी मीर हसन

आर्य विद्यामंदिर

प्रथम वर्ष

१ आर्य संस्कृतिनो इतिहास–

मध्ययुगीन भारत–चिं. वि. वैद्य
Oxford History of India–V. A. Smith
Aryan Rule in India–E. B. Havell

२ धर्म अने तत्त्वज्ञान

वैदिकपाठावलि (विद्यापीठ प्रकाशित)
कालकोपनिषत्

भगवद्गीता अ० २, १२, १८

धम्मपद

तर्कभाषा

षड्दर्शनसमुच्चय (हरिभद्रसूरिकृत)

३ साहित्य अने कला

किरातार्जुनीय—सर्ग १, २, ८

शिशुपालवध—सर्ग १, २, ११

काव्यादर्श—परिच्छेद १, २

पालीपाठावलि (विद्यापीठ प्रकाशित)

प्राकृत कथासंग्रह (,,   )

भलामण

Handbook of Indian Art–E. B. Havell

४ समाज व्यवस्था

मनुस्मृति अ० १—९

शान्तिपर्व (राजधर्मपर्व, आपद्धर्मपर्व)

बीजुं अने त्रीजुं वर्ष—विशिष्ट अभ्यास

१ पुरातत्त्व अने इतिहास विभाग

(५) संशोधन पद्धति अने भारतवर्षीय संशोधनना इतिहासनी रूपरेखाना विषय माटे

Early History of India–V. A. Smith (मुख्यत: परिशिष्ट)

भलामण

पुरातत्त्वनो पूर्व इतिहास–मुनिश्री जिनविजयजीनो आर्यविद्या व्याख्यानमाळामांनो लेख

प्रथम प्राच्यविद्या परिषद (पूना) ना अध्यक्ष (डॉ. भांडारकरनुं व्याख्यान

(६) प्राचीन लिपि, शिलालेखो अने निष्कविद्याना विषय माटे

प्राचीन लिपिमाला–गौरीशंकर ओझा

Ancient Coins–Rapson

भलामण

प्राचीन शोध संग्रह–भावनगर राज्य प्रकाशित

Bombay Gazetteer Vol. I

प्राचीन मुद्रा (र. दा. बानर्जी–बंगाळीमां)

(७) शासनतंत्र

शान्तिपर्व–(राजधर्मपर्व अने आपद्धर्म पर्व)

अर्थशास्त्र–कौटिल्य

नीतिसार–कामन्दक

मनुस्मृति–अध्याय ७–८

भलामण

Madras Epigraphy: Annual Reports

Village Communities—Henry Mayne

Ancient Law–Henry Mayne

Carmichael Lectures on Ancient History and Administration of India–Devadatta Bhandarkar.

Ancient Administration of India—PramathaNath Bannerjee

Political Theories and Institutions of Ancient Hindus—B. K. Sarkar

प्राचीन ग्राम्य संस्था

वैदिक स्वराज्य

चाणक्यकौटिल्य (श्री. रा. वि. पाठकनो आर्यविद्याव्याख्यान-माळामांनो लेख)

८) (क) महाभारतनुं अध्ययन

संक्षिप्त महाभारत–चिं. वि. वैद्य

भलामण—

महाभारत–उपसंहार–चिं. वि. वैद्य. (मराठी अथवा हिंदी)

The Great Epic of India—Hopkins

A Prospectus of Mahabharat–Udgikar

भारतामृत–बळवंत त्र्यंबक द्रवीड

(ख) मौर्य अने गुप्तवंशना समयना इतिहास माटे

Ashoka–Smith

A Peep into the Early History of India–Bhandarkar.

भलामण—

Early History of India–V. A. Smith

आर्य चाणक्य (मराठी)

Introduction to Mudra-rakshasa: P. K. Telang.

'मेळनी मुद्रिका'नी प्रस्तावना–केशव हर्षद ध्रुव

Indica–Megasthenis.

'सातुं स्वप्न'नी प्रस्तावना–केशव ह. ध्रुव.

Corpus Inscriptionem Indicarum

(ग) हर्षना समयना इतिहास माटे

भलामण—

हर्षचरितम्—बाण

श्री हर्ष (मराठी)—पांडुरंग शास्त्री पारखी

बाण (मराठी) ,, ,,

'प्रियदर्शना'नी प्रस्तावना—केशव ह. ध्रुव.

Huentsang—Waters

(घ) गूजरातना प्राचीन इतिहास माटे

भलामण—

गूजरातनो प्राचीन इतिहास भाग १—गोविंदभाई हाथीभाई देसाई.

रासमाळा भाग १

Bombay Gazetteer–Gujarat

कुमारपाल चरित–हेमचंद्र

द्वयाश्रय— ,,

हम्मिर मद मर्दन.

(९) (क) पश्चिमना जुना इतिहास माटे

भलामण—

Ancient and Modern Europe–2 Parts–Robinson and Beard

History of Greece–J. C. Owen

History of Rome—Bury

(ख) पूर्वना जुना इतिहास माटे

भलामण

The Soul of a People—Fielding Hall

The Ancient East-(Home University Library)
Civilisation of China (Home University Library)
Bactria-Rawlinson.

(१०) युरोपना अर्वाचीन इतिहास माटे

Re-making of Modern Europe-Merriyer
Modern Europe-E. Philip

Outlines of European History by Robinson and Beard-Vol. II

२. धर्म अने तत्त्वज्ञान विभाग

(५) न्याय, वैशेषिक अने पूर्वमीमांसादर्शन, तथा पाश्चात्य प्रमाणशास्त्र

अर्थ संग्रह (लौगाक्षि भास्कर)

कारिकावलि.

प्रमाणशास्त्र प्रवेशिका—रा. वि. पाठक (गूजरात विद्यापीठ)

(६) योग दर्शन तथा मानसशास्त्र

योगसूत्र—भोजवृत्तिसह—पाद १

योग विषयक व्याख्यान (पं. सुखलालजीकृत आर्यविद्या-व्याख्यानमाळा)

मानसशास्त्र (गूजरात वर्नाक्युलर सोसाइटि)

(७–८) वेदान्त अने तत्त्वमीमांसा

ब्रह्मसूत्र—शांकरभाष्य सह—अध्याय २ (स्मृतिपाद अने तर्कपाद)

सांख्यकारिका

Philosohy of Kant-as explained by Watson.
Problem of Truth-H. W. Carr (People's Book Series)
Elements of Constructive Philosophy-Mackenzie.

(૯) જૈન અને બૌદ્ધ દર્શન

પ્રવચનસાર

અભિધમ્મત્થસંગહો (વિદ્યાપીઠ)

Buddhist Psychology-Rhys Davids

ભલામણ—

જૈન દર્શન-પં. બેચરદાસ

બુદ્ધલીલાસારસંગ્રહ-શ્રી. ધર્માનન્દ કોસંબી

(૧૦) ધર્મચર્ચા

ધર્મવર્ણન

ગીતારહસ્ય

ધર્મપર વ્યાખ્યાન-ભાંડારકર

નીતિશાસ્ત્ર પ્રવેશ-વા. મ. જોશી.

Shakti and Shakta-Woodroffe

Elements of Islamic Philosophy-Ameer Ali

૩. સાહિત્ય અને કલા વિભાગ

(૧) કાવ્ય

ભાસ, કાલિદાસ, ભવભૂતિ, બાણ, અશ્વઘોષ, ક્ષેમેન્દ્ર, વગેરેમાંથી એક કવિનાં પુસ્તકો.

(૨) પુરાણ

દેવી ભાગવત

કથા સરિત્સાગર-લંબક ૧, ૨

પંચતન્ત્રાદિક કથા

Wilson's Introduction to Vishnu Purana

भलामण

Ancient Indian Historical Traditions-Pargiter
Introduction to Mythology.

(७–८) अलंकारशास्त्र

काव्यप्रकाश–मम्मट

ध्वन्यालोक–आनंदवर्धन

काव्यालंकार सूत्र–वामन

दशरूपक–धनञ्जय

Modern Study of Literature-Molten.

(९–१०) आनंदमीमांसा अने कलानिरूपण

Lectures on Aesthetics—Bosanquet

Essay on the Sublime (Oxford lectures on Poetry: A. C. Bradley)

Creative Unity-Tagore

What is Art-Tolstoy

An essay towards a Theory of Art: Abercrombie

Theory of Indian Music-Clements

A Hand-book of Indian Art: Havell

Rupam मांना नीचेना लेखो

Name	Vol.	No.	Article	Page
1. The Continuity of Pictorial Tradition in the Art of India	1	1	2	7
2. A note on Kirtimukha	I	1	4	11
3. Continuation of 1.	I	2	3	5
4. Indian Art and Iconography	1	2	7	19

5. Problems of Indian Art	I	3	2	2
6. Some temples on Mt. Abu	I	3	3	11
7. Indian Art in Siam	I	3	4	21
8. Asiatic Art	I	4	2	3
9. The History of Hindu Iconography	I	4	5	11
10. The subject-matter of Art	II	1	8	26
11. Note on the History of Sikhara temples	III	10	2	42
12. Indian Sculpture	III	12	3	120
13. The training of Architects in Ancient India	III	12	7	128
14. Aims and methods of painting in ancient India	III	13–14	5	19

भाषा मंदिर.

संस्कृत.

(१) वेद, मंत्र, ब्राह्मण अने भाषाशास्त्र

निरुक्त—यास्क, अ० १ थी ३

वैदिक पाठावलि (विद्यापीठ)

(२) उपनिषत् अने स्मृति

अर्थसंग्रह—लौगाक्षी भास्कर

काठकोपनिषत्

भगवद्गीता अ० २, १२, १८

मनुस्मृति अ० १—७

(३) रामायण, महाभारत, काव्य, नाटक

वाल्मीकिरामायण—अयोध्याकाण्ड अने अरण्यकाण्ड

महाभारत—विराटपर्व

शाकुन्तल

उत्तररामचरित

मृच्छकटिक

रघुवंश सर्ग २, ५, ८, १३, १४

किरातार्जुनीय सर्ग १, २, ८

शिशुपालवध सर्ग १, २, ११

नैषधचरित सर्ग १९

(४) गद्य, चंपू, अलंकार

कादंबरी अच्छोद सरोदर्शनथी पूर्वार्ध पूरो

भारतचंपू—स्तबक १ थी ३

काव्यप्रकाश

दशरूपक

(५) दार्शनिक ग्रंथो

शांकरभाष्य—चतुः सूत्री

वात्स्यायन न्याय भाष्य—त्रिसूत्र भाष्य

पातंजल योगदर्शनपर व्यासभाष्यमांथी समाधिपाद

ગૂજરાતી

૧ ભાષાશાસ્ત્ર અને જૂનું ગૂજરાતીઃ

*સંક્ષિપ્ત રામાયણ (સંસ્કૃત): શબ્દોના પદચ્છેદ સમજવા પૂરતું.
*પ્રાકૃત કથાસંગ્રહ (વિદ્યાપીઠ)
થૂલિભદ્ર કથા—અપભ્રંશ
ગિરનાર ચૈત્ય પરિપાટી (ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર)
પૃથુરાજ ચરિત
પ્રાચીન ગુર્જર કાવ્ય સંગ્રહ (ગાયકવાડ ઓરિએન્ટલ સીરીઝ)
ભાલણ કૃત કાદંબરી (પૂર્વ ભાગ)
*Introduction to comparative Philology: P. D. Gune
બૃહદ્ વ્યાકરણઃ કમળાશંકર ત્રિવેદી
History of Gujarati Language and Literature-N. B. Divetia.

૨ પ્રાચીન કાવ્યોઃ

નરસિંહ મહેતો—
 શામળશાનો વિવાહ
 ભક્તિ જ્ઞાનનાં પદો
અખો—
 અખે ગીતા
પ્રેમાનન્દ—
 નળાખ્યાન
 નપત્યાખ્યાન
શામળ—
 પદ્માવતીની વારતા
દયારામ—
 રસિક વલ્લભ
વિનયવિજય—
 શ્રીપાલનો રાસ

૩ અર્વાચીન સાહિત્યઃ

ફાર્બસ વિરહ:	દલપતરામ
હારપ્રેમ પંચદશી:	બાલાશંકર ઉલ્લાસરામ
કલાન્ત કવિ:	.. ..
*અભેદોર્મિ:	મણિલાલ નથુભાઇ દ્વિવેદી
કાન્તા નાટક:	,, ,, ,,
વસન્ત વિજય:	મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ
ચક્રવાક મિથુન:	.. ..
વિભાવરી સ્વપ્ન:	ત્રિભુવન પ્રેમશંકર
નૂપુર ઝંકાર:	નરસિંહરાવ ભોળાનાથ દિવેટીઆ
ઇન્દુકુમાર:	ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ
રાઇનો પર્વત:	રમણભાઇ
*રાજ્ય રંગ:	નર્મદાશંકર
નવલ ગ્રંથાવલિ ભાગ ૨:	નવલરામ

અંબાલાલ સાકરલાલના ભાષણો અને લેખો

ગુલાબસિંહ:	મણિલાલ નથુભાઇ દ્વિવેદી
નારી પ્રતિષ્ઠા:	. .
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ. ૪:	ગોવર્ધનરામ
ભદ્રંભદ્ર:	રમણભાઇ
આપણો ધર્મ:	આનંદશંકર

સંન્યાસી. ઉત્તરરામ ચરિત્ર. ગુજરાતનો નાથ અને જયાજયન્ત ઉપરનાં નરસિંહરાવનાં વિવેચનો.

૪ સાહિત્યનો ઈતિહાસ અને સાહિત્ય ચર્ચા:

નીચેના પુસ્તકો વાંચવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે;

દલપતરામનું પિંગળ
દયારામનો અક્ષર દેહ
Classical Poets of Gujarat: Goverdhanram
Milestones in Gujarati Literature: K. M. Jhaveri
બૃહત્ કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનાઓ
ગુર્જર સાક્ષર જયન્તિઓ

સાહિત્ય પરિષદ્‌ના હેવાલો
કવિતા અને સાહિત્યઃ રમણભાઇ
સાહીનું સાહિત્ય
રણજીતરામના લેખો
લોકગીતઃ
રાસમાળા ભાગ ૧લો. (નવી આવૃત્તિ).

मराठी

१ काव्य

तुकाराम—महाराष्ट्र वेद अभंग १–२००
एकनाथ— ,, पान १–५०
रामदास—दासबोध दशक १–२
मोरोपंत—केकावलि
वामन—भरतभाव
मुक्तेश्वर—शकुन्तलाख्यान
श्रीधर—श्रियालाख्यान
अनंतफंदी—'दों दिनसाची' ही लावणी
रामजोशी—'टटा तटाने' ही लावणी
मध्वमुनीश्वर—"तुं माझा यजमान" हें पद
विठोबा अण्णा—'उत्तम जन्मा येऊनि रामा' हें पद
अफझुलखानाचा पोवाडा
अभिनवकाव्यमाला भाग २ रा
टिळक—वनवासी फूल

સરળ અભ્યાસક્રમ માટે * આવી નિશાનીવાળાં પુસ્તક કમતી સમજવાં: તથા શ્રી. આનંદશંકર ધ્રુવના 'આપણો ધર્મ'માંથી નીચેના લેખો જ વાંચવાની જરૂર સમજવી: ૧ થી ૩, ૫ થી ૮, ૧૩, ૧૬, ૧૮, થી ૨૦, ૩૦, ૩૧, ૩૩, ૩૭, ૪૪, અને ૪૫ થી ૫૭ (ઉભય અંક સહ).

२ नाटक व कादंबरी

शारदा, सत्वपरीक्षा, एक च प्याला, पण लक्षांत कोण घेतो, रागिणी (पूर्वार्ध)

३ इतिहास व चरित्र

शिवाजीचें चरित्र—केळुस्कर

मराठे आणि इंग्रेज—केळकर

नाना फडनवीस—खरे

झांशीची लक्ष्मीबाई

एकनाथ चरित्र—पांगारकर

(४) निबंध व साहित्य चर्चा

निबंध मालेतील ' इतिहास व भाषांतर ' हा निबंध

भांडारकरांची ' धर्मपर व्याख्यानें व लेख '

सुदाम्याचे पोहे

नीतिशास्त्र—वा. म. जोशी

गीतारहस्य प्रकरण २, ४, १४, १९

भावे कृत ' महाराष्ट्र सारस्वत '

(५) भाषाशास्त्र

भलामण

मराठी भाषेची घटना

मराठी भाषेतील सांप्रदाय व म्हणी

मराठी छंद (वि. का. राजवाडे यांचा लेख)

अलंकार प्रकाश—लेले शास्त्री

Wilson Philological Lectures—Bhandarkar

Introduction to Philology–P. D. Gune

ज्ञानेश्वरीची प्रस्तावना व ज्ञानेश्वरीचें व्याकरण—राजवाडे

सरळ अभ्यासक्रम माटे ९ मो प्रश्नपत्र कमी.

हिन्दी

१ पद्य

संक्षिप्त सुरसागर

संक्षिप्त रामायण—श्याम सुंदरदास

प्राचीन पद्य—कविता कौमुदी भाग १मेंसे—चंद, कबीर, नंददास, मीरांबाई, रहीम, केशवदास, रसखान, बिहारी और भूषण के काव्य

अर्वाचीन काव्य—कविता कौमुदी भाग २मेंसे भारतेन्दु, अंबिकादत्त व्यास, श्रीधर पाठक, अयोध्यासिंघ, रा देवीप्रसाद, नथुराम शंकर शर्मा, मैथिलीशरण गुप्त, और सत्य नारायण के काव्य

२ गद्य—

मुद्राराक्षस—

सौ जान एक सुजान—बालकृष्ण भट्ट

प्राचीन पंडित और कवि—द्विवेदी

३ नाटक

शकुन्तला—राजा लक्ष्मणसिंघ

राजस्थान केसरी—राधाकृष्णदास

उत्तररामचरित्र—सत्यनारायण

४ व्याकरण और काव्य

हिन्दी व्याकरण—अम्बिका प्रसाद वाजपेयी

अलंकार मञ्जूषा—लाला भगवानदीन

५ समालोचना और साहित्यका इतिहास

समालोचना—

नवरत्न: मिश्रबन्धु

बिहारी सतसई—पद्मसिंह

साहित्यका इतिहास—

संक्षिप्त इतिहास: मिश्रबन्धु

हिन्दी भाषाकी उत्पत्ति—द्विवेदी

नागरी अंक और अक्षर: ओझा

सरळ अभ्यासक्रम केलिये ९ वा प्रश्नपत्र कम किया गया है-

बंगाली

१ पद्य—मेघनाद बोध

गीताञ्जलि

पलासीर युद्ध

२ गद्य—निवृत्त चिन्ता

प्रतिब

प्राचीन साहित्य

३ नवलकथा—दुर्गेशनन्दिनी

गोरा

दत्त

४ नाटक—शाहजहान

प्रतापादित्य

बिल्वमंगळ

ENGLISH

1. English Language and Literature

Books recommended

A Short History of English Literature; Saintsbury

The Making of English: H. Bradley

2. Prose including essays and novels—
   - English Essays: Lobban
   - Speeches on Taxation and Representation; and on Conciliation with America: Burke
   - Essays on Goldsmith and Johnson; Macaulay
   - Spanish Military Nun: De Quincy
   - The English Mail Coach: De Quincy
   - Heroes and Hero Worship: Carlyle
   - Essays in Criticism–2nd. Series: M. Arnold
   - Pride and Prejudice: Jane Austen
   - Kenilworth: Scott
   - Pickwick Papers: Dickens
   - The Ordeal of Richard Feverel: George Meredith
   - A Modern Utopia: H. G. Wells
   - Last Days of Pompeii: Lytton
3. Poetry including Dramas–
   - Golden Treasury complete with additional poems
   - Paradise Lost–Book I: Milton
   - Absalom and Achitophal–Part I: Dryden
   - Child Harold–Canot IV: Byron
   - In Memoriam: Tennyson
   - Pippa Passes: Browning
   - Othello: Shakespeare
   - Julius Caesar: Shakespeare
   - Merchant of Venice: Shakespeare
   - Every Man in his Humour: Ben Jonson
   - Doctor Faustus: Marlowe
   - The Rivals: Sheriden
   - The Doctor's Dilemma: G. Bernard Shaw
   - The Post Office
4. Special Author–One of the following:–Shakespeare, Tennyson, Browning, Carlyle, Burke, Ruskin, Tagore.

ફારસી

સં. ૧૯૮૧-૮૨ માટે

ગદ્ય– ૧. સફરનામાહ–ઇબ્રાહીમ બેગ- ૧૫૦ પાનાં
૨. રસાલે અબ્દુલ વાસ્સ્-ચેખાં

પદ્ય– ૧. દીવાને હાફીઝ–બાબૂ દાલ્.

સં. ૧૯૮૧-૮૨ તથા ૧૯૮૨-૮૩ માટે

ગદ્ય– ૧. મીર અતુસ સલાતીન–(માત્ર ગૂજરાતના શહેનશાહો)
૨. સફરનામાહ–નાસીર ખુશરો

પદ્ય– ૧. કસાયદ ઉર્ફી–૫૦ પાનાં.

સં. ૧૯૮૧-૮૨. ૧૯૮૨-૮૩ તથા ૧૯૮૩-૮૪ માટે

ગદ્ય– ૧. મુન્તખબુત તવારીખ–ભા ૨ જો–૨૦૦ પાનાં
૨. રુક્કા–આત આલમગિરી

પદ્ય– ૧. કુલિઆત્ ખાકાની (પંજાબ યુનિવર્સિટીએ બી. એ. ના અભ્યાસ ક્રમ માટે પ્રસિદ્ધ કરેલું.

પ્રશ્નપત્ર ૩ માટે ભલામણ– ૧. શેરુલ અજમ
૨. સખુન્દાને ફારસ
૩. નિગારસ્તાને પારસ–આઝાદકૃત

પ્રશ્નપત્ર ૪ માટે ભલામણ– 1. Literary History of Persia–Broun
2. History of Persia–John Malcolm

અરબ્બી

સં. ૧૯૮૧–૮૨ માટે

ગદ્ય-પદ્ય– અરબ્બી ૨ જી અને ત્રીજી ચોપડી

સં. ૧૯૮૧-૮૨ અને ૧૯૮૨-૮૩ માટે

પંજાબ યુનિવર્સિટીએ પ્રસિદ્ધ કરેલો અરબ્બીનો મૅટ્રિક્યુલેશનનો અભ્યાસક્રમ

એખ વજુસ-સફા ૧૦૦

અલિફ લયલા–૨૦૦ પાનાં

દિવાન અબુલ અતાહિયા

૩. વ્યાકરણ– કવાયદ અરબ્બી.

૪. ઇતિહાસ-૧. અર્ઝુલ કુરાન–ઉર્દુમાં–બે ભાગ
૨. અલખુતબાત અહમદીયા–ઉર્દુમાં.

८ Prose Selections for the Prathama Examination
સંપાદક—શ્રી આ. ન. ઠાકોર, આ. પી. ગીડવાણી, અને વાલજી ગો. દેસાઈ મૂલ્ય ૦–૮–૦

૯ પ્રમાણશાસ્ત્ર પ્રવેશિકા—લે. શ્રી. રા. વિ. પાઠક મૂલ્ય રૂ. ૨–૦–૦

*૧૯ [illegible]—સંપાદક શ્રી. રા. વિ. પાઠક અને ન. દા. પરીખ મૂલ્ય ૦–૫–૬.

*૨૦ હિન્દી રાષ્ટ્રીય ગ્રંથ—લે. શ્રી. મુરારજી ત. શાહ, અધ્યાપક મુંબાઈ યુનિવર્સિટી. મૂલ્ય ૦–૮–૦.

*આર્યવિદ્યા વ્યાખ્યાનમાળા—ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના અધ્યાપકોનાં વ્યાખ્યાનનો સંગ્રહ. મૂલ્ય છીંટની પૂંઠી રૂ. ૨–૦–૦, કાગળની પૂંઠી રૂ. ૨–૯૦ (પુરાતત્ત્વ મંદિર)

પાલી પાઠાવલી–સંયોજક મુનિ શ્રી જિનવિજયજી મૂલ્ય ૦–૧૨–૦ (પુરાતત્ત્વ મંદિર)

પ્રાકૃત કથા સંગ્રહ–સંયોજક સદર મૂલ્ય ૦–૧૨–૦ (પુરાતત્ત્વ મંદિર)

[illegible]–સંયોજક શ્રી. [illegible] મૂલ્ય ૦–૧૨–૦ (પુરાતત્ત્વ મંદિર)

[illegible]–સંપાદક શ્રી. ધર્માનંદ કોસંબી મૂલ્ય ૨–૦–૦ (પુરાતત્ત્વ મંદિર)

પ્રાકૃત ભાષાઓનું વ્યાકરણ–સંપાદક પં. બેચરદાસ જીવરાજ (છપાય છે)

વૈદિક પાઠાવલી–(છપાય છે)

શિક્ષકો માટે—

૧ સ્વતંત્ર બાળશિક્ષણ–મૉન્ટેસોરી વિષે શ્રી. ગિજુભાઈ બધેકાનું વ્યાખ્યાન મૂલ્ય ૦–૩–૦

૨ બાળવાર્તાઓ પર વ્યાખ્યાનો–વ્યાખ્યાતા શ્રી. ગિજુભાઈ બધેકા તથા શ્રી. કાલેલકર મૂલ્ય ૦–૩–૦

૩ [illegible]–કર્તા શ્રી. હરિહર પ્રા. ભટ્ટ મૂલ્ય ૦–૪–૦

પુરાતત્ત્વના અભ્યાસીઓ માટે—

अभिधानप्पदीपिका પાલી ભાષાનો કોશ (છપાય છે)

[illegible] (છપાય છે)

*બુદ્ધલીલા સાર સંગ્રહ લે. શ્રી. ધર્માનંદ કોસમ્બી મૂલ્ય ૨–૮–૦

*આર્યોના તહેવારોનો પ્રાચીન તથા અર્વાચીન ઇતિહાસ–લે. શ્રી. 'ઋગ્વેદી' મૂલ્ય ૩–૮–૦

૧ ગૂજરાતી તથા હિંદી સારાં પુસ્તકોની એક યાદી વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રસિદ્ધ થએલી છે. મૂલ્ય અનુક્રમે ૦–૧–૦ અને ૦–૦–૬

૨. કુમાર મંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ મૂલ્ય ૦–૪–૦

૩. વિનય મંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ મૂલ્ય ૦–૪–૦

૪. વિનીત પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ મૂલ્ય ૦–૨–૦

૫. મહાવિદ્યાલયનું બોધ પત્ર મૂલ્ય ૦–૫–૬

૬. વિદ્યાપીઠનું બંધારણ અને ધારાધોરણો (છપાશે)